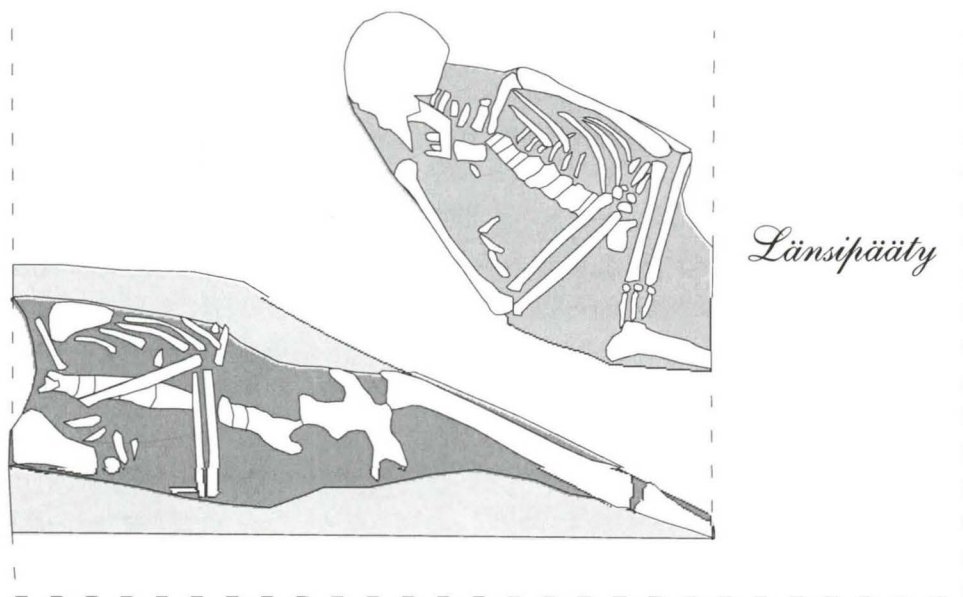

HankkeKoti
25.2.03 /MNi

PÄLKÄNEEN RAUNIOKIRKKO

Myöhäiskeskiaikaisen kirkon länsipäädyn kaivaus 13.9.-28.9.2001

Esa Mikkola

MUSEOVIRASTO

Rakennushistorian osasto
2002

PÄLKÄNEEN RAUNIOKIRKKO

Myöhäiskeskiaikaisen kirkon länsipäädyn kaivaus 13.9.-28.9.2001

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

<i>Muinaisjäännösrekisteritunnus:</i>	635 00 0002
<i>Kunta:</i>	Pälkäne
<i>Kylä:</i>	Onkkaala
<i>Tila:</i>	RN:o 24:4
<i>Kohde:</i>	Pälkäneen rauniokirkon länsipääty
<i>Kohteen ajoitus:</i>	kirkko rakennettu n. 1500, ollut käytössä v. 1839 asti
<i>Peruskartta:</i>	2141 04 PÄLKÄNE (1987)
<i>Peruskoordinaatit:</i>	X= 6804 32 Y= 2514 20 Z= n. 101-102 m mpy
<i>Maanomistaja:</i>	Pälkäneen evankelisluterilainen seurakunta
<i>Tutkimuksen laatu:</i>	kaivaus
<i>Tutkimuslaitos:</i>	Museovirasto, Rakennushistorian osasto
<i>Kaivauksenjohtaja:</i>	FM Esa Mikkola
<i>Tutkimusavustaja (piirtäjä):</i>	HuK Katja Vuoristo
<i>Kenttätöaika:</i>	13.9.-28.9.2001
<i>Tutkitun alueen laajuus:</i>	
<i>Rahoitus:</i>	Museovirasto/RHO, Kangasalan työvoimapiiri, Pälkäneen srk
<i>Kustannukset:</i>	Museoviraston osuus: n. 70 000 mk eli n. 11 700 euroa
<i>Löydöt:</i>	KM 2002 020:1-80, diarioitu 22.4.2002 Luut KM 2002020:81-101 (palautettaneen uudelleenhaudattaviksi osteologisen analyysin jälkeen)
<i>Mustavalkonegatiivit:</i>	KM rahak. 2002 023:1-4 125106:1-67
<i>Diapositiivit:</i>	125105:1-36
<i>Alkuperäinen kaivauskertomus:</i>	Museoviraston rakennushistorian osaston arkistossa, 17 sivua
<i>Liitteet:</i>	1) Tuukka Talvion määritykset rahoista 2) Löytöluettelo 3) Luuluettelo 4) Konteksti- ja rakenneluettelo 5) Kerrosmatriisi, kuopat 5 ja 6 6) Kerrosmatriisi, kuoppa 7 7) Kerrosmatriisi, kuoppa 8 8) Diapositiiviluettelo 9) Mustavalkonegatiiviluettelo 10) Karttaluettelo 11) Kartat 12) Pinnakkaiset
<i>Aikaisemmat kenttätutkimukset, tarkastukset, korjaus- ja hoitotoimenpiteet:</i>	kalkkimaalaustutkimus, Nervander 1892 tarkastus ja korjaus, J. Stenbäck 1902 korjaus, J. Rinne 1932 korjaus, 1952 MV korjaus 1968-1969 MV kalkkimaalaustutkimus, Pietarila & Simovaara 1973 korjaustöitä 1974-1976, MV/Rho korjaustöitä 1984-1994, MV/Rho

koekaivaus, T. Jussila 1992
hoito, O. Soininen 1993
hoito, O. Soininen 1995
maisemasuunnitelma, MV/Rho ja A. Rihtniemi 1995
kairaustutkimus, Muuritutkimus Ky 1996
tarkastus, M. Hiekkanen, S. Mentu & Simovaara 1996
kaivaus, V. Adel 1998
kasvimakrofossiilitutkimus, T. Lempiäinen 1999
tarkastus, S. Mentu ja M. Niukkanen 24.9.2001
kasvimakrofossiilitutkimus, M. Lempiäinen 2002

Aikaisemmat löydöt:

KM 92087
KM 98050:1-68
KM rahak. 98061:1-9

<i>Sisällysluettelo</i>	3
1. Johdanto.....	4
2. Pälkäneen Pyhän Mikaelin kirkko.....	6
3. Kaivaushavainnot.....	8
3.1. Kuoppa 5	8
3.2. Kuoppa 6	10
3.3. Kuoppa 7	11
3.4. Kuoppa 8	13
4. Yhteenveto.....	15
Arkistolähteet ja kirjallisuusluettelo	17

1. Johdanto

Pälkäneen vanha kirkko, joka on omistettu Pyhälle Mikaelille, on ilmeisesti rakennettu vuoden 1500 tienoilla. Kirkko oli käytössä vuoteen 1839 asti, jolloin Pälkäneen uusi kirkko otettiin käyttöön. Vanha kirkkorakennus ja kirkkomaa joutuivat käytöstä poistamisen jälkeen hävityksen kohteeksi. Vasta 1800-1900-lukujen vaihteessa raunioituneen kirkon arvo ymmärrettiin antikvaaristen tutkimusten ansiosta. Raunioita on kunnostettu 1900-luvun alusta lähtien useaan eri otteeseen. Korjaustyö katsottiin valmistuneeksi 1990-luvulla mutta asehuoneen eteläpäädyn ja runkokuoneen länsipäädyn rakenteellinen vakaus haluttiin vielä varmistaa, joten Rauniokirkon perustusmaan ominaisuudet tutkittiin kuudella painokairauksella vuonna 1996. Tutkimuksen perusteella asehuoneen eteläseinän ja runkokuoneen länsipäädyn uhkaavien kallistumien oletettiin johtuvan muurin painumisesta hienojakoisessa maassa, koska muurien alla olevien maakerrosten arveltiin leikkautuneen perustusojaa syvempien hautausten ja muiden mahdollisten häiriöiden takia, jolloin muurit olisivat alkaneet hitaasti kallistua pienemmän maanpaineen suuntaan. Lisäksi pohjaveden pinnan laskua alueella pidettiin kallistumisen lisätekijänä (Mentu 2002).

Museoviraston rakennushistorian osaston tutkija Vadim Adelin johdolla tutkittiin vuonna 1998 kirkon länsipäädyn ja asehuoneen eteläseinän perustuksien vahvuus sekä tehtiin havaintoja seinärakenteiden liikkuvuuteen mahdollisesti vaikuttavista tekijöistä. Aiemmin vuonna 1998 kirkon länsipäädyssä oli havaittu uusia halkeamia, jotka todettiin vakaviksi ja kirkon länsipäädyn tila päätettiin selvittää koekaivauksella. Kaivauksien tuloksena huomattiin aikaisempien tutkimusten ja korjaustöiden yhteydessä tehtyjen havaintojen antaneen todellisuutta myönteisemmän kuvan kirkon perustamissyvyydestä ja perustusten laadusta. Raunio todettiin vaaralliseksi yleisölle ja alue suljettiin kesästä 1999 alkaen.

Kaivaustutkimuksia jatkettiin vuoden 2001 alkusyksystä, jolloin tarkoituksena oli tutkia ja poistaa kirkon runkokuoneen länsipäädyn sisä- ja ulkopuolelta valituilta alueilta kaikki kulttuurikerrokset puhtaaseen pohjamaahan saakka, jotta kirkonraunion seinien tukemis- ja korjaustyö voitaisiin aloittaa. Kaivaustutkimukset olivat suoraa jatkoa vuoden 1998 koekaivaukselle. Tutkimukset toteutettiin 13.9.-28.9.2001 välisenä aikana. Kaivauksia johti FM Esa Mikkola. Tutkimusavustajana toimi HuK Katja Vuoristo, joka käytännössä vastasi kaikesta dokumentoinnista. Arkeologian opiskelija Maija-Liisa Lehtonen osallistui kaivauksiin vapaaehtoisena tutkimusavustajan. Yhden päivän vapaaehtoisikaivajana toimi Riia Siltanen. Kaivajina toimivat Risto Malkamäki, Lasse Ranta, Markku Vilén ja Tarmo Seppi. Heidän palkkakustannuksista vastasi Kangasalan työvoimatoimisto. Muista tutkimuskustannuksista vastasi Museoviraston rakennushistorian osasto n. 70 000 markalla.

Kaivauksen jälkityöt tehtiin pääasiassa huhti- ja toukokuun vaihteessa 2002. Katja Vuoristo vastasi löytöjen puhdistuksesta, luetteloinnista ja kenttäkarttojen digitoimisesta. Kaivauksenjohtajan tehtäväksi jäi kaivauskertomuksen kirjoittaminen. Lopullinen raportti valmistui vasta lokakuussa 2002.

Kaivauksella avattiin kaksi 1,5 x 1,5 m kokoista kuoppaa kirkon runkokuoneen länsipäädyn ulkopuolelle sekä kaksi 1,5x 2 m kuoppaa vastaavasti runkokuoneen sisäpuolelle. Kaivausalueista käytettiin nimitystä koekuoppa niiden pienehkön koon vuoksi. Kuopat on nimetty KK 5- KK8 vuoden 1998 tutkimuksen koekuoppien juoksevan numeroinnin mukaan. Kuopat 5 ja 7 sijaitsivat vuoden 1998 kuoppien 1 ja 2 pohjoispuolella. Kuoppa 6 sijoitettiin runkokuoneen luoteisnurkkaan ja kuoppa 8 vastaavasti muurin ulkopuolelle 2 metrin päähän runkokuoneen luoteisnurkasta etelään. Kuopat 5, 7 ja 8 kaivettiin puhtaaseen pohjamaahan asti mutta kuoppa 6 jouduttiin luomaan umpeen pian avaamisen jälkeen Sakari Mentun ja Marianna Niukkasen tarkastettua tilanteen 24.9.2001. Kuopat kaivettiin stratigrafista menetelmää käyttäen eli kaivaustyö eteni maakerrosten ja rakenteiden (hautojen) mukaisessa järjestyksessä. Tosin kerrosten erottaminen toisistaan oli melko vaikeaa kuoppien pienen pinta-alan vuoksi. Myös hautausten keskinäinen järjestys jäi paikoin epäselväksi, koska vain muutama hauta paljastui kokonaisuudessaan kuopista. Kaivaminen tapahtui pääasiassa kaivauslastoja eli pelkkoja käyttäen. Kaikki irrotettu maa-aines seulottiin. Sortumisvaaran vuoksi kirkon perustusta ei kaivettu esiin, joten tämän tutkimuksen perusteella kirkon perustusojan syvyydestä, kunnosta ja rakenteellisista yksityiskohdista ei voi tehdä päätelmiä.

Kuoppien välitasot, profiilit ja haudat piirrettiin mittakaavaan 1:20 ja valokuvattiin mahdollisuuksien mukaan. Kuoppien pohjatasot vaaittiin.

Kaivaukselle ei luotu yhtenäistä koordinaatistoa vaan löydöt otettiin talteen konteksteittain kuoppakohtaisesti. Löydöt otettiin talteen rakennushistorian osaston ohjeiden mukaisesti. Tiilen- ja laastinkappaleita ei taltioitu. Täyttemaista löytyneet ihmisten luut otettiin talteen tilapäisesti ja kaivauksen loputtua ne luovutettiin Pälkäneen kirkkoherra Jaakko Uroselle pahvisäkkeihin pakattuna uudelleen hautausta varten. Ehjistä haudoista löytyneet luut otettiin talteen myöhemmin tehtävää osteologista analyysiä varten. Analyysin tarkoituksena on selvittää vainajien ikä, sukupuoli ja mahdolliset viitteet kuolinsyystä.

Kaivaukselta löytyneet rahat luovutettiin Kansallismuseon rahakammion kokoelmiin (KM rahak. 2002 023:1-4). Rahat ajoittuvat vuosiin 1470-1725.

Paljastuneista haudoista otettiin makrofossiilinäytteitä, jotka toimitettiin HuK Mia Lempiäiselle analysointia ja tutkimustyötä varten. Näytteet otettiin vainajien vatsan tienoilta. Kontrollinäytteitä otettiin myös muista osista hautakuoppaa. Analyysin tuloksia ei ollut käytettävissä vuoden 2002 lokakuuhun mennessä. Mikäli tuloksia joskus saadaan, ne liitetään tähän kaivauskertomukseen jälkikäteen. Myös puunäytteitä otettiin kirkon sisäpuolen kuopan rakenteista. Näytteiden analysointiin ei ole toistaiseksi osoitettavissa varoja.

Korkeuskiintopisteen (m mpy) siirtämisestä paikalle luovuttiin, koska tarvittavaa virka-apua ei saatu Pälkäneen kunnalta. Vaaituslukujen korkeuspisteenä (0.00 m) käytettiin vuoden 1998 tutkimuksen tapaan kirkon länsipäädyn oviaukon eteläseinän kynnyksiven pintaa kirkon ulkopuolella. Karttojen korkeusluvut kertovat siten korkeuden suhteessa tähän pisteeseen.

Kaivauksen päätyttyä kirkon ulkopuolella oleviin kuoppiin rakennettiin puulankuista jämerät tukikehikot kirkon länsipäädyn sortumisvaaran pienentämiseksi. Kuoppien pohjalle laitettiin suodatinkangasta ja kuopat luotiin umpeen niistä kaivetulla maa-aineksella.

2. Pälkäneen Pyhän Mikaelin kirkko

Pälkäneen vanha kirkko, joka tunnetaan nykyisin Rauniokirkkona, on aikoinaan omistettu Pyhälle Mikaelille. Raunio sijaitsee valtatie 12:n (Tampere-Lahti) itäpuolella, n. kilometrin päässä Pälkäneen uudesta kirkosta pohjoisluoteeseen. Valtatien länsipuolella kohoaa melko korkea Syrjänharju. Harjun ja valtatieväliin jäävällä alueella sijaitsee Aapiskukko-niminen huoltoasema ja motelli. Rauniokirkon ympäristö on hyvin tasaista peltoaluetta. Maaperä alueella on hienoa hiekkaa tai hietaa (Virkkala 1972: kartta s. 21). Kirkonraunion pohjois- ja itäpuolella kirkkomaata rajaavat soratiet. Kivipilareilla aidatun kirkkomaan reunoilla kasvaa muutamia suuria kuusia, koivuja ja vaahteroita. Kirkkomaan on noin 4500 neliömetrin laajuinen.

Pälkäneen rauniokirkko kuuluu M. Hiekkasen luokkaan B1, joten kirkon rakentaminen ajoittuu vuosien 1475/80 ja 1530 väliseen aikaan. Hollolan, Janakkalan, Sysmän, Sääksmäen ja Vanajan kirkot kuuluvat samaan ryhmään. Kaikki kirkot on rakennettu ilmeisesti nopeasti, vain parin kesäkauden aikana (Hiekkänen 1994:229-230). Kirkko on tyypillinen myöhäiskeskiaikainen suorakaiteen muotoinen pitkä kirkko, jonka alkuperäiseen rakennussuunnitelmaan on kuulunut päälaiiva, sakaristo kirkon pohjoissivulla sekä asehuone kirkon eteläisivulla. Uskonpuhdistuksen jälkeen päälaiivaan suunniteltua holvausta ei varojen puutteessa voitu toteuttaa. Ainoastaan sakaristo sai upean ristiholvin, jonka jäännökset ovat yhä nähtävissä sakariston nurkissa (Mentu 2002). Runkohuoneen sisämitat ovat 25,1 m x 10,7 m, ulkomitat ovat 29,0 m x 14,3 m. Sakariston sisämitat ovat 4,0 m x 3,8 m, ulkomitat ovat 6,5 m x 6,6 m. Asehuoneen sisämitat ovat 4,3 m x 4,7 m ja ulkomitat ovat 7,5 m x 6,1 m (Hiekkänen 1994: 357). Sakaristo on rakennettu runkokuoneen kanssa samaan aikaan. Asehuone on rakennettu myöhemmin, sillä se ei ole runkokuoneen kanssa samassa muurauksliitteessä. Se lienee rakennettu samalla kuin sakaristo on holvattu (Suvanto 1972:196).

Kirkon lattia-alan jakaminen hautapaikoiksi on Pälkäneellä tapahtunut 1600-luvulla. Useimmat kirkon sisäpuoliset haudat oli peitetty vain lattialankuin. 1700-luvulla kirkon lattian alle hautaamisesta alettiin luopua. Poikkeuksen muodostivat holvatut perhehaudat, joihin hautaamista jatkettiin aina vuoteen 1822, jolloin kirkkoon hautaaminen kiellettiin asetuksella. Kirkon sisälle hautaamisella oli selvä statusarvo ja hautapaikoista käytiin toisinaan jopa oikeutta. Kirkkomaa jaettiin kylien kesken lohkoiksi v. 1642 (Koukkula 1972:572-573).

Kirkko jäi liian pieneksi kasvavalle seurakunnalle 1700-luvulla. Ilmeisesti kirkon kunnossa alkoi ilmetä jo varhain ongelmia, sillä tarkastuspöytäkirjoista 1700-luvun alusta alkaen voidaan löytää useita mainintoja kirkon korjauksista 1700-luvun loppupuolella laadittiin suunnitelma kirkon laajentamiseksi (Koukkula 1972:556). Kostianvirran taistelun jälkeen v. 1713 Pälkäneen vanha kirkko joutui ryöstelyn kohteeksi. Venäläiset sotilaat polttivat mm. kirkkoaidan puuosat. Irtaimistosta vietiin 3 kirkonkelloa, Raamattu ja muita kirjoja, punainen alttarivaate, 3 messukasukkaa paitoineen, 3 paarivaatetta, 2 kolehtihaavia, 3 messinkikruunua ja kaikki kirkon kunnostuksessa tarvittavat työkalut (Koukkula 1972:300). Kirkon rappeutuminen ei varsinaisesti johtunut ryöstelystä vaan vanhan rakennuksen tarvitseman huollon puutteesta sekä muurien perustusten rakenteellisista ongelmista.

Vanhan kirkon ahtauden ja huonon kunnan vuoksi Pälkäneellä heräsi ajatus rakentaa kokonaan uusi kirkko vanhan kirkon korjaamisen sijaan. Suurin osa seurakuntalaisista tosin vastusti ajatusta. Maaherra antoi vuonna 1810 määräyksen, että sortumisvaarassa ollut itäpääty oli purettava ja rakennettava tilalle lautapäätty. Työ toteutettiin vuonna 1811. Korjauksista huolimatta vuonna 1820 todettiin, että kirkkoa voitaisiin vaaratta käyttää vielä 2-3 vuotta. Vähitellen seurakuntalaisetkin alkoivat kannattaa kokonaan uuden kirkon rakentamista (Koukkula 1972:564-565).

Pälkäneen uuden kirkon valmistuminen joudutti vanhan kirkon raunioitumista. Penkit ja lehterit vietiin uuteen kirkkoon ja kiviaita purettiin uuden hautausmaan aita-aineiksi. Kellotapulin materiaalista osa käytettiin uuteen kirkkoon, osa myytiin huutokaupassa Ruokolan kartanoon. Siellä hirsistä rakennettiin uusi riihi. Kirkon lattialankkujen myyminen huutokaupalla herätti ansaitusti pahennusta, sillä lattian alta paljastuneet haudat joutuivat pian ilkeivallan kohteeksi. Ruumisarkkuja oli nosteltu pois paikoiltaan ja vainajien luita makasi sokin pitkin kirkkomaata. Pälkäneen vanhan kirkon alennustila saikin runsaasti julkisuutta. Käytöstä poiston jälkeen vanhaa kirkkoa käytettiin toisinaan ruumiinavaushuoneena. Vuoden 1885 uusjaossa kirkko ja hautausmaa joutuivat Onkkaalan kylän Anttilan tilan haltuun. Kirkkomaa toimi Anttilan vasikkahakana ja kirkko ajoittain heinälatona. Rauniokirkko ja kirkkomaa pakkolunastettiin takaisin seurakunnan omistukseen vuonna 1902. Kirkon katto romahti sisään talvimyrskyssä 3.12.1890. Katon jäännökset revittiin alas seuraavan vuoden keväällä (Koukkula 1972:565-566, 576; Vuorensola 1988:228-231).

3. Kaivaushavainnot

Seuraavissa luvussa esitellään kunkin kaivausalueen, joista on käytetty kenttätöiden aikana myös termejä koekuoppa (KK) ja kuoppa, stratigrafian pääpiirteet, löydöt ja yleiset havainnot pääpiirteittäin. Kontekstien keskinäinen stratigrafinen järjestys käy parhaiten ilmi liitteissä olevista matriiseista. Kontekstien tarkemmat kuvaukset löytyvät konteksti- ja rakenneluetteloista.

3.1. Kuoppa 5

Sijainti: kirkon runkokuoneen länsipäädyn sisäpuolella, kirkon sisäpuolen lounaisnurkan 1,5-3 m pohjoiseen

Koko: 150 x 200 cm

Pintalukemat: -2 / -10 cm

Syvyys max.: 236 cm

Löydöt: KM 2002 020:1-21

Näytteet:

Mustavalkonegatiivit: 125106: 3, 4, 10, 12, 13, 14, 17, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 29, 32, 48 ja 64

Diapositiivit: 125105: 3, 4, 8, 11, 12, 13, 15, 16 ja 19

Kartat: 2, 3, 4, 5, 6

Stratigrafia:

	paksuus
Ohut hiekkakerros, vuoden 1998 kaivauksen irtomaata?	
K1 , harmaa savensekainen sora, täytemaa	4-7 cm
K2 , ruskea soransekainen multa, täytemaa	6-27 cm
K3 , ohut vaaleanruskea hieno hiekka, täytemaa	2-4 cm
K4 , tumma laasti- ja tiilimurskansekainen multa, purkukerros	5-18 cm
K5 , tummanharmaa nokinen savi, jossa suuria kiviä, täyte/tasoiusterros	
K6 , vaaleanruskea hieta, jonka pinnalla puusilppua, suurehkoja kiviä ja ihmisen luita sokin, täyte/tasoiusterros	10-42 cm ->
K7 , hautaholvin R3 sisäpuolinen karkea hiekka, seassa tiiltä, laastia, irtonaisia ihmisen luita, täytemaata	n. 65 cm
K8 , vaaleanruskea hieno hiekka rakenteen 3 ulkopuolella, pohjamaa	ei kaivettu
K9 , tummanharmaa saven- ja hiekan sekainen kerros, seassa puusilppua, laastinmuruja ja pieniä kiviä, romahduskerros	12-25 cm
K10 , kivikerros, hautaholvin romahtanutta kattoa?	n. 20 cm
K11 , osittain maaton puuta, arkun kansi	n. 2 cm

Kiinteät rakenteet:

Rakenne 1, S-N -suuntainen hirsi ja E-W -suuntaisia maatuneita hirsiiä, kirkon lattian perustukset

Rakenne 2, hautaholvin perustuskuoppa

Rakenne 3, pystyyn ja vaakasuoraan asetelluista laakakivistä rakennettu holvaus, muurattu saven ja karkean hiekan sekaisella laastilla. Pohjoisessa kaareva, länsiosassa suora, katto ja ylimmät seinäkivet romahtaneet. Vuonna 1998 esiin kaivetun hautaholvin pohjoisosassa

Haudat:

Hauta 15, melko hyvin säilyneen, kasaan painuneen puuarkun länsipäässä vainajan kallo ja ylävartalon luita

Kuoppa 5 tehtiin runkokuoneen sisäpuolelle, vuoden 1998 koekuopan 2 pohjoispuolelle. Kuopan pinnassa oli ohut hiekkakerros, joka lienee peräisin vuoden 1998 kaivaustoiminnasta. Sen alla oli 4-7 cm paksu

sorakerros. Tämän alta paljastui soran sekainen multakerros, jonka alla oli taas ohut sorakerros. Molemmat olivat löydöttömiä. Näiden kerrosten alta paljastuneesta tummasta laastin ja tiilimurskan sekaisesta kerrostumasta (K4) otettiin talteen rautanaula sekä pullolasin paloja. Tämän kerroksen alta tuli esiin tummanharmaa savi, jonka seassa oli nokea (K5), josta saatiin talteen halkaisijaltaan 36 mm oleva pyöreä rautalevy, 12 taottua rautanaulaa, lyhyt naulamainen niitti sekä kaksi lyhyttä liitupiipun varren kappaletta. Noin 30-35 cm syvyydestä kuopan länsireunalta ja luoteisnurkasta paljastui noin 30-40 cm levyiset melko pahasti maatuneet hirret, jotka kuuluvat ilmeisesti kirkon puulattian perustustukiin. Lattialankut huutokaupattiin vuonna 1839 (Vuorensola 1988:228), joten lattialankkujen jäänteistä tuskin on kyse. Samassa syvyydessä alkoi myös paljastua kuopan eteläosan kattava hautaholvi. Holvin pohjoispuolinen sekoittunut kerrostuma, konteksti 6 oli löydöiltään kaivauksen mielenkiintoisimpia. Siitä saatiin talteen erinäinen määrä ihmisten luita vailla mitään järjestystä, neljä hopearahaa, kaksi messinkistä nappia, messinkisen esineen katkelma, 33 sulaneen pronssin palaa, 27 rautanaulaa sekä ikkuna- ja pullolasia. Rahat on luetteloitu Kansallismuseon rahakammion päänumerolle 2002 023 ja ne ajoittuvat Tuukka Talvion analyysin mukaan seuraavasti:

1. Ruotsi, puoli aurtoa, Västerås 1470–1520. LLt Sten Sture 16.
Nämä rahat ajoitettiin aikaisemmin Sten Sturen kaudelle 1470–97, 1501–03,
Mutta sittemmin on todettu että niitä lyötiin myöhemminkin.
(KK 5, K 6, 2= 85–90 cm pinnasta.)
2. Ruotsi, Juhana III, 1/2 äyriä 1580. SM 89.
(KK 5, K 6, NE-kulma, 2 = -70 cm pinnasta.)
3. Ruotsi, Kaarle XI, 1/6 äyriä hr, 1666. SM 356b.
(KK 5, K 6.)
4. Ruotsi, Fredrik I, äyri kr, 1725. SM 347.
(KK 5, K 6 E-prof. Vierestä, 2 = -95–100 cm pinnasta.)

Rahat ajoittuvat erittäin hyvin kirkon käyttäjälle. Muista kaivauskuopista ei vuoden 2001 tutkimuksissa rahoja tavattu.

Hautakammio, jonka eteläosa oli tutkittu vuoden 1998 kaivauksessa, oli rakennettu noin 20-30 cm levyisistä ja noin 10-15 cm paksuisista laakakivistä. Kivet oli muurattu toisiinsa savilaastilla, jossa oli hyvin vähän kalkkia. Laasti oli säilynyt kosteana eikä se juurikaan pitänyt kiviä kiinni toisissaan. Hautakammion länsiseinämä oli suora, länsiseinämän yläosa kaartui holviksi. Länsiseinämän ja kirkon runkokuoneen länsipäädyn perustusten väliin jäi vain noin parinkymmenen sentin levyinen alue, joka myös jätettiin turvallisuussyistä kaivamatta. Myöskään hautakammion länsiseinämää ei purettu. Hautakammio oli täytetty/täytetty karkealla soralla. Noin 80-95 cm syvyydessä sorakerroksessa oli tiiltä ja lastinpaloja sekä yksittäisiä ihmisten luita. Täyttösora ja vuoden 1998 kaivauskuopan sijainti aivan avatun alueen vieressä hankaloitti kaivaustyötä suuresti, sillä kuopan 5 itäseinämä sekä eteläseinämä sortuivat kaivaustyön edetessä syvemmälle. Kaivajien suojaksi rakennettiin jätelaudoista kehikot. Lopulta kaivaminen kävi niin vaaralliseksi, että kaivauksenjohtaja ei sallinut muiden työskennellä kuopassa vaan kaivoi ja dokumentoi

pohjataso haudan päädyn itse. Vain noin 60 x 60 cm kokoinen alue alun perin 150 x 200 cm kokoisesta kuopasta pystyttiin kaivamaan aktuaalisesti puhtaaseen pohjamaahan saakka.

Hautakammion täyttäminen/täyttyminen oli tapahtunut kammion katon sisään romahtamisen jälkeen, sillä holvaukseen käytettyjen kivien kerros löytyi 160-175 cm syvyydestä nykyisestä maanpinnan tasosta mitattuna. Täytesorakerroksesta K7 löydettiin kolme rautanaulaa ja pullolasin palasia sekä ilmeisen moderni (1800-luvun lopulta tai 1900 -luvun alkupuolelta) peräisin oleva sinkkiämpäri, jonka reunoilla oli vihreää maalia. Syvyyttä hautakammion oli lähes kaksi metriä. Sen perustukset oli kaivettu puhtaaseen pohjamaahan. Hautaukset oli ilmeisesti tehty hautakammion lattian alle. Hauta nro 15:n länsipäätyä kaivettiin esiin kuopan 5 pohjalta. Arkun puuaines oli säilynyt melko hyvin ja luut löytyivät parin sentin paksuisen kostean puumassan alta. Haudasta löytynyt mahdollisesti epämuodostunut kallo ja vainajan/vainajien ylävartalon luut otettiin talteen myöhemmin tehtävää osteologista analyysiä varten.

3.2. Kuoppa 6

Sijainti: kirkon runkokuoneen sisäpuolella, kirkon luoteisnurkassa

Koko: 150 x 200 cm

Pintalukemat: 0 /+ 1cm

Syvyys max.: -41/-21 cm (kaivaminen keskeytetty turvallisuussyistä)

Löydöt: KM 2002 020: 22-24

Näytteet: -

Mustavalkonegatiivit: 125106: 2, 10, 37, 65

Diapositiivit: 125105: 2, 23, 24

Kartat: 7

Stratigrafia:

K0, Sora- ja hiekkakerros, resentti

K1, Tiili- ja laastimurskakerros, resentti

K2, Laastin- ja hiekkansekainen tumma savi

K3, Hautaholvin täytemaa, karkea hiekka

paksuus

n. 10 cm

15-40 cm

Kiinteät rakenteet:

R4, Hautaholvin osin sortunut kattorakenne

Kuoppa 6 sijoitettiin kirkon runkokuoneen sisäpuolelle, sen luoteisnurkkaan, jossa sijaitsee portaikko. Kuoppa oli etelä-pohjois -suunnassa 200 cm pitkä ja itä-länsi -suunnassa 150 cm leveä. Modernien täyte- ja tasoituskerrosten alta paljastui osin sortuneen hautaholvin kattorakenne. Hautaholvin ulkopuolelta K1:stä ja K2:sta löydettiin kaareva muovinen? korunkatkelma, ohut messinkinen nuppineula, jonka nuppi on tehty kierretystä vartaasta sekä rautanauloja. Mitään löydöistä ei voida ajoittaa tarkasti.

Kuopan kaivamisesta luovuttiin Marianna Niukkasen ja Sakari Mentun tarkastettua tilanteen 24.9.2001.

Kuopan syventäminen olisi merkittävästi heikentänyt kirkon länsipäätyä sekä aiheuttanut portaikon porraskivien romahdusvaaran. Alue tulisikin avata vasta, kun länsipääsyn eteläosaa on vahvistettu riittävästi.

Myös hautaholvin kaikin puolin turvallista tutkimista silmällä pitäen kaivausalueen koosta ja käytettävästä kaivaustekniikasta tulisi keskustella ennen kyseiseen kohtaan uudelleen kajoamista.

3.3. Kuoppa 7

Sijainti: kirkon runkokuoneen länsipäädyn ulkopuolella, kirkon lounaisnurkasta 3,40-4,90 m pohjoiseen, vuoden 1998 koekuoppa 1:n pohjoispuolella

Koko: 150 x 150 cm

Pintalukemat: +15/0 cm

Syvyys max.: n. 160 cm

Löydöt: KM 2002 020: 25-50

Näytteet:

Mustavalkonegatiivit: 125106: 9, 10, 33, 41, 45, 50, 51, 52, 54, 55, 59, 60, 61, 62, 63 ja 67

Diapositiivit: 125105: 10, 20, 26, 30, 31, 32, 33, 34, 35 ja 36

Kartat: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Stratigrafia:

K0, multakasa, peräisin vuoden 1998 kaivauksesta?, poistettu koneellisesti

K1, hiekkansekainen ruskea turve, seassa laastia ja tiilimurskaa

K2, vaaleanruskea laikukas hiekka

K3, tummanruskea hiekka, haudan 8 täytemaa

K4, ruskea läikikäs, orgaanisen aineen sekainen hiekka, seassa luita, hautojen 9 ja 19 päällä, täytemaata?

K5, noensekainen ruskea hiekka

K6, puusilppua K2:ssa

K7, tummanruskea hiekka alueen eteläreunassa

K8, ohut ruskea hiekkansekainen nokikerros

K9, ruskea hiekka hautojen 12 ja 16 välissä

K10, ruskean ja oranssin värinen kirjava hiilensekainen hiekka, haudan 12 täytemaa

K11, vaalea puhdas pohjamaa

K12, ruskea/vaaleanruskea kirjava hiekka, menee kirkon länsiseinän alle, haudan 16 täytemaa

K13, ruskea/vaaleanruskea kirjava hiekka, haudan 18 täytemaa

K14, tummanruskea mullansekainen löyhä hiekka, seassa puusilppua, haudan 9 täytemaa

K15, tummanruskea mullansekainen löyhä hiekka, haudan 19 täytemaa

K16, läikikäs vaaleanruskea hiekka, haudan 20 täytemaa

Haudat:

Hauta 8, yläpinnassa leveä kulmikas alue, joka rajautuu syvemmällä puuarkun muotoiseksi, pääkallo haudan **itäpäässä**, lapsen hauta, jatkuu osin länsiprofiiliin, pohja -122 cm kiintopisteen tasosta

Hauta 9, länsiprofiiliin jatkuva hauta

Hauta 12, alueen koillisnurkassa, rikkoutunut myöhempien hautausten yhteydessä

Hauta 16, **kaakko-luode** -suuntainen lapsen hauta, jatkuu vyötäröstä alaspäin kirkon länsiseinän alle, **kivikirkkoa vanhempi hautaus**, oikea käsivarsi suorana kyljen vieressä, vasen viistosti vatsan päällä, haudan pohja -160 cm kiintopisteen tasosta

Hauta 18, **kaakko-luode** -suuntainen lapsen hauta, jatkuu itä- ja pohjoisprofiileihin, **kivikirkkoa vanhempi hautaus**, pohja -153 cm kiintopisteen tasosta

Hauta 19, orgaanisen raidan rajaama hautaus länsireunan keskellä

Hauta 20, alueen luoteisnurkassa, jää lähes kokonaan profiiliin

Kuoppa 7 avattiin vuoden 1998 kaivausten koekuopan nro 1 pohjoispuolelle aivan kirkon runkokuoneen länsiseinän viereen. Kuopan kohdalla ollut multakasa poistettiin seurakunnan omistamalla Bobcatilla. Multakasan alta paljastui kerros, jossa turpeen ja hiekan seassa oli tiilenkappaleita, kalkkilaastin paloja, pullopaloja ja muuta resenttiä tavaraa. Talteen tästä kerrostumasta, joka kaivettiin pois lapioilla, otettiin neljä sulanutta pronssinpalaa, 30 rautanaulaa tai sellaisen katkelmaa, vihreitä pullonlasinpalasia sekä ikkunalasia. Kuopan kaivamista jatkettiin kaivauslastoilla ja löydöt otettiin talteen konteksteittain. Tasot dokumentoitiin tarpeen mukaan. Kuopasta piirrettiin pohjois- ja länsiprofiilit.

Tasoja dokumentoitiin seuraavasti:

1) Ensimmäisessä dokumentointitasossa eli 42-55 cm nykyisestä maanpinnasta tulivat esiin hautojen 8 ja 9 kuopat. Haudat sijaitsivat kuopan etelä- ja keskiosassa, sen länsipäädystä.

2) Dokumentointitasossa 2, joka oli noin metrin syvyydellä, esiin tulivat erittäin mielenkiintoiset ja stratigrafisesti merkittävät haudat 18 ja 16 sekä rikkoutunut hauta 12. Edelleen näkyvissä olivat haudat 8 ja 9. Kaivausalueen eteläosassa sijainnut suuri kivi peitti hautaa 16. Kirkon länsiseinän perustusten suojaksi jätettiin noin 20-40 cm kaistale maata, johon ei kajottu.

3) Dokumentointitasossa 3 eli noin 115 cm syvyydestä tuli esiin haudan 8 puuarkun jäänteet. Pääkallo sijaitsi poikkeuksellisesti haudan itäpäässä.

4) Dokumentointitasossa 4 esillä olivat haudan 8 puuarkku, sekä hautojen 9, 19, 18 ja 16 kuopat. Alueen lounaisnurkan sekoittuneessa kontekstissa 4 pilkotti irtonaisia ihmisten luita vailla mitään järjestystä.

5) Dokumentointitaso 5 sijaitsi 150-167 cm syvyydessä. Kuopan luoteisnurkassa pilkotti haudan 20 itäpäätty. Haudan 18 luurangon yläosa on kaivettu esiin. Lapsivainajan kätet on nostettu ristiin rintakehän päälle. Haudan 16 luuranko alkoi hahmottua dokumentointitasossa 5.

Haudat 16 ja 18, joihin vainajat oli haudattu lounas-luode –suuntaisesti, ovat stratigrafisesti päätellen **kivikirkkoa vanhempia hautauksia**. Hautaa 16 peitti kirkon perustusojasta peräisin oleva suuri kivi.

3.4. Kuoppa 8

Sijainti: Kirkon runkokuoneen länsiseinän ulkopuolella, kirkon luoteisnurkasta 1,9-3,4 m etelään.

Koko: 150 cm x 150 cm

Pintalukemat: +34/+48

Syvyys max.: n. 160 cm

Löydöt: KM 2002 020: 51-80

Näytteet:

Mustavalkonegatiivit: 125106: 1, 5, 9, 11, 15, 19, 20, 25, 26, 30, 31, 34, 34, 36, 39, 40, 42, 43, 46, 47, 49, 53, 56, 56, 58 ja 66

Diapositiivit: 125105: 1, 5, 6, 7, 10, 14, 17, 18, 21, 22, 25, 27, 28 ja 29

Kartat: 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31

Stratigrafia:

K1, ruskea, hiekansekainen turve, jossa kymmenittäin pääkalloja, lasinpaloja ja nauvoja. Muodostaa kumpumaisen kohouman. Sekundäärinen joukkohautaus.

K2, tiilimurskakerros, jossa suuria kiviä

K3, täytemaakerros, hienojakoista hietaa

K4, vaalea hieno kellertävä hiekka kivijalan vieressä

K5, hautojen 2, 3, 6 ja 7 päällä ollut tummanruskea hiekka, täytemaata

K6, ruskea hiekka kaivauskuopan pohjoisreunassa

K7, karkea kalkkilaastinsekainen harmaa hiekka, jossa pikkulapsen luuranko, vaikka selvää hautakuoppaa ei ollutkaan nähtävissä

K8, orgaanisen aineen jättämä musta raita, maatonutta puuta ja hiiltä, ruumisarkusta?

K9, sekoittunut oranssin, keltaisen ja ruskeankirjava hiekka, alueen länsireunan keskellä, haudan 2 täytemaata

K10, oranssin ja keltaisen kirjava hiekka, puhdas pohjamaa

K11, orgaanisen aineen sekainen ruskea läikikäs hiekka, haudan 6 täytemaa

K12, ruskea hiekka, haudan 7 täytemaa

K13, punertavanruskea hiekka, haudan 11 pohja, puuarkun värjäämä

K14, punertavan- ja keltaisenruskea hiekka, joka rajautuu mustaan hiiliraitaan, haudan 10 pohja

K15, ruskea hiekka kaivausalueen eteläreunassa, haudan 13 täytemaa

K16, ruskean ja punertavanruskean kirjava hiekka, haudan 14 täytemaa

K17, heikosti puhtaasta pohjamaasta erottuva vaaleanruskea läikikäs hiekka, haudan 17 täytemaa

Haudat:

Hauta 1, alueen lounaiskulmassa, jatkuu etelä- ja länsiprofiileihin, puuarkun pohja ja muutama sääriluu säilynyt. Länsi - itä -suuntainen. Pohja -70 cm kiintopisteestä

Hauta 2, alueen länsireunassa, jatkuu profiiliin, arkun pohja säilynyt, esille tulivat vain säärrien ja jalkaterien luut, jotka osin mädäntyneitä, ei otettu talteen. Melko uusi hautaus, mahdollisesti 1800-luvun alusta. Samassa linjassa ja korkeudella (-73 cm) kuin hauta 1

Hauta 3, alueen eteläreunassa, jäljellä vain maatonut puuraita, tuhoutunut ilmeisesti hautoja 5 ja 7 kaivettaessa. Länsi - itä -suuntainen

Hauta 4, alueen luoteiskulmassa, arkun kantta ja pohjarakenteita säilynyt, muutama varvas- ja sääriluu saatu talteen, länsi - itä -suuntainen, haudan pohja -153 cm kiintopisteestä.

Hauta 5, alueen lounaisnurkassa, puuarkun koko 50 x 25 cm, pikkulapsen luuranko, kädet asetettu vatsan päälle, länsi - itä -suuntainen, pohja -88 cm kiintopisteestä

Hauta 6, alueen länsireunan keskellä, jää profiiliin, hautakuoppa selvärajainen, vainajasta ei juurikaan luita jäljellä, tuhoutunut?, länsi - itä -suuntainen

Hauta 7, alueen keskellä **länsilounas - itäkoillinen** -suuntainen, vainajan pää jäi länsiprofiiliin, jalat puolestaan itäprofiiliin, vainajan vasen käsi leikkautunut pois myöhemmän hautauksen yhteydessä, oikea käsi asetettu rinnan päälle, arkun pohja säilynyt ohuena kerroksena, syvyys n. -100 cm kiintopisteen tasosta. Haudasta otettu makrofossiilinäytteitä

Hauta 10, alueen eteläreunassa, **länsiluode - itäkaakko** -suuntainen, osin haudan nro 13 rikkoma, vainajan pää jäi länsiprofiiliin, sääriluu leikkautunut irti kivikirkon runkokuoneen perustuojaa kaivettaessa, **kirkkoa vanhempi hautaus**, syvyys n.-110 cm kiintopisteen tasosta

Hauta 11, alueen keskellä, sen itäreunassa, **luode -kaakko -suuntainen**, vainajan pää käännetty/kääntynyt oikealle sivulle, vasen käsi lantion päällä, oikea käsi vatsan päällä.

Jalkopää leikkautunut lantiosta alaspäin ilmeisesti kirkon perustusojaa kaivettaessa,

kivikirkkoa vanhempi hautaus, syvyys n. - 110 cm kiintopisteen tasosta

Hauta 13, eteläprofiilissa, vain pieni osa näkyvissä, leikkaa haudat 10 ja 14

Hauta 14, alueen lounaiskulmassa, haudan 10 alla, **luode - kaakko** -suuntainen, vainajan pää kallistunut vasemmalle, vasen käsi asetettu suoraan kyljen viereen, oikea käsi taivutettu vatsan päälle siten, että sormet menevät vasemman käsivarren päälle. Jalkopää jatkuu eteläprofiiliin. Syvyys n. - 120 cm kiintopisteen tasosta

Hauta 17, haudan 6 alla?, jatkuu länsiprofiiliin, **luode - kaakko** -suuntainen, ei merkkejä vainajasta syvyys -115 cm kiintopisteen tasosta

Kaivauskuoppa 8 avattiin kirkon runkokuoneen länsipäädyn ulkopuolelle, noin 1,9 m päähän kirkon luoteisnurkasta, aivan länsimuurin viereen. Kuoppa oli kooltaan 1,5 x 1,5 m ja sen maksimisyvyys oli noin 160 cm. Avatun alueen koillisnurkasta, kirkon seinän vierestä paljastui 10-20 cm syvyydestä noin kolmenkymmenen kallon kasa. Kallot on ilmeisesti poimittu kirkon sisäpuolen avonaisista haudoista 1800-luvun loppupuolella ja haudattu uudelleen.

Kuopan länsiosasta paljastui n. 40 cm syvyydestä kiintopisteen tasosta muutamia suuria kiviä, jonka liittyvät kivikirkon perustuksiin. Näiden kivien länsipuolista aluetta ei kaivettu eikä kirkon runkokuoneen länsipäädyn perustusta kaivettu esiin turvallisuussyistä. Kaivausalue pieneni pohjaa kohti noin neljänneksellä alkuperäisen kuopan koosta. Kivien kanssa samassa tasossa tuli esiin hautojen 4 ja 2 kuopat. Noin 70 cm syvyydessä kuopan länsiosasta paljastui kahden ilmeisen melko uuden haudan (2 ja 1) maatuneiden puuarkkujen jalkopään jäänteet ja vielä mätänemistilassa olevia jalkojen luita. Näitä vanhemman haudan nro 3 kuoppa tuli esiin.

Kiintopisteen tasosta noin 90 cm syvyydestä alkoi kuopan länsiosasta paljastua useita päällekkäisiä hautauksia (haudat 3, 5, 6 ja 7). Jo aiemmin havaitun haudan 4 kuoppa oli edelleen näkyvässä alueen pohjoisosassa. Edellä luetelluista haudoista pysähdyttävien oli aivan kaivausalueen lounaisnurkasta esiin kaivettu pienen lapsen hauta (5). Puuarkku oli säilynyt melko hyvin. Arkun koko 50 x 25 cm. Hautaus on melko täsmällisesti länsi- itä -suuntainen. Haudassa olleen ilmeisesti synnytyksessä tai pian sen jälkeen kuolleen lapsen käsivarret oli asetettu poikittain vatsan päälle.

Hautaan 7, jonka pohja on noin 100 cm syvyydessä kiintopisteen tasosta, oli haudattu niin pitkä ihminen, että vainajan pää jäi kaivauskuopan länsiprofiiliin ja jalat olivat käytännöllisesti katsoen kiinni kivikirkon

länsimuurin perustuksissa. Haudalla oli poikkeuksellinen suunta, joka on länsilounas - itäkoillinen. Hauta oli osin nuoremman hautauksen 13 rikkoma. Muut haudat olivat melko tarkkaan kirkon suuntaisesti. Poikkeama ei kuitenkaan ole niin radikaali kuin hautojen 11 ja 10 vainajien, jotka löytyivät haudan 7 alta.

Nämä mahdollisesti kaivauksen vanhimmat hautaukset ovat selvästi luode - kaakko -suuntaisia. Hauta 10, joka sijaitsee aivan alueen eteläreunassa. Haudassa olleen vainajan pää jäi länsiprofiiliin. Vainajan vasemman jalan oli sääriluu leikkautunut irti ilmeisesti kivikirkon runkokuoneen perustuojaa kaivettaessa. Kyseessä on siis stratigrafisin perustein **kirkkoa vanhempi hautaus**, jonka pohjan oli n. -110 cm kiintopisteen tasoa syvemmällä. Nuorempi hautaus 13 on leikannut vainajalta koko oikea jalan.

Hauta 11, joka sijaitsee alueen keskellä, sen itäreunassa, oli luode -kaakko -suuntainen. Vainajan pää käännetty/kääntynyt oikealle sivulle ja sen vasen käsi oli asetettu lantion päällä, oikea käsi puolestaan vatsan päällä. Jalkopää oli leikkautunut lantiosta alaspäin ilmeisesti kirkon perustusojaa kaivettaessa eli niin ikään stratigrafisin perustein kyseessä on kivikirkkoa vanhempi hautaus. Molemmat hautaukset olivat esineettömiä, eikä ole mitään syytä olettaa niiden olleen pakanallisia. Todennäköisin selitys havainnolle onkin se, että Pälkäneen rauniokirkon paikalla on sijainnut puukirkko, jonka kirkkomaahan haudatuista vainajista on kyse. Myös haudat 14 ja 17 lienevät tämän vanhimman hautausmaakäytön aikaan ajoittuvia hautauksia.

Kaivauskuopasta 8 saatiin talteen pala punasavikeramiikkaa, liitupiipun varren kappale, pullolasin pala, 17 kappaletta ikkunalasiasia, kaksi palaneen luun palaa, sulaneen pronssin pisaroita sekä 198 rautanaulaa. Osassa nauloista on vielä puuta jäljellä, joten ne lienevät pääosin arkkunauloja. Naulat on liitetty kokoelmiin vertailuaineistotarkoituksessa.

4. Yhteenveto

Kaivaustutkimusten perusteella voidaan kiistattomasti todeta kirkkomaan ollen hautausmaana jo ennen Pyhän Mikaelin kirkon rakentamista. Paikalla lienee sijainnut puukirkko tai kappeli, jonka ympäristöön vainajia on haudattu. Mitään todisteita hautaamisen aloittamisesta paikalle pakanuuden aikana ei ole havaittu. Rauniokirkon alueen hautausmaakäytön alkamisajankohdan selvittäminen vaatisi laajamittaiset arkeologiset kaivaukset.

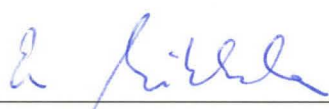
Vuoden 2001 kaivaustutkimuksissa löydettiin yhteensä 20 hautaa. Suurin osa näistä sijaitsi kaivauskuopan 8 alueella. Runkokuoneen sisäpuolella hautaukset on tehty yksinkertaisissa puuarkuissa hautaholveihin. Kaivauskuopasta 5 esiin kaivettu hautakammio oli muurattu savilaastilla. Hautakammion seinät ulottuvat yli

2 metrin syvyyteen. Vadim Adel, joka kaivoi saman hautakammion lounaisnurkan vuonna 1998 (koekuoppa 2), on arvioinut kirkon lattian toimineen hautakammion kattona ja ajoittanut kammion täyttämisen karkealla hiekalla tapahtuneen viimeistään 1600-luvun lopulla. Vuoden 2001 kaivaustutkimuksissa (kaivauskuoppa 6) karkean hiekan muodostamasta kerroksesta löydettiin mm. vihreän maalin tahrima melko uudenaikainen sinkkiämpäri, tiilenkappaleita ja laastia, joten pikemminkin täyttämisaikajankohdaksi sopisi 1900-luvun alun ensimmäisten kunnostustöiden aika kuin 1600-luku. Näin muodoin hautakammioiden pohjalla olevien hautojen ei tarvitsisi olla kovinkaan vanhoja. Takarajan antaa asetus, jolla kirkkoon hautaaminen kiellettiin vuonna 1822. Kuopan 6 havaintojen perusteella hautakammiossa on yksinkertainen holvattu kattorakenne. Kirkon ulkopuolella näitä holvirakenteita ei ole tavattu. Irtonaisia ihmisen luita löydettiin jokaisesta kuopasta, mikä viittaa useisiin tuhoutuneisiin hautauksiin. Rauniokirkon perustusten kunnosta ja rakenteesta ei tällä kaivauksella ollut tarkoitus hankkia lisätietoa, joten niiden osalta tulee tukeutua aikaisempien tutkimusten antamaan informaatioon.

Rauniokirkon alue on hyvin mielenkiintoinen, mutta teknisesti haastava tutkimuskohde. Kohteen tärkeyden huomioon ottaen kaikkia kirkon perustuksiin kohdistuvia toimenpiteitä tulee edeltää arkeologiset kaivaustutkimukset. Kaivettavan alueen koon määräytyminen pelkästään runkokuoneen seinien tukemiseen tähtävien toimenpiteiden mukaan on ymmärrettävää mutta harmillista. Varsinkin alueen käyttöönottoajankohdan selvittämiseksi pienet koeluontoiset kuopat eivät riitä. Kaivausteknisesti kooltaan suurempien yhtenäisten alueiden avaaminen olisi suotavaa.

Helsingissä 31.10.2002

_____
Esa Mikkola

Arkistolähteet ja kirjallisuusluettelo

- Adel, V. 1998: *Pälkäne, Rauniokirkko. Myöhäiskeskiaikaisen kirkon koekaivaus.* Rakennushistorian osaston arkisto.
- Hiekkänen, M. 1994: *The Stone Churches of the Medieval Diocese of Turku. A Systematic Classification and Chronology. SMYA 101.* Helsinki.
- Jussila, T. 1992: *Pälkäneen rauniokirkon koekaivaus 1992.* Rakennushistorian osaston arkisto
- Koukkula, T. 1972: *Pälkäneen historia 1500-luvulta 1860-luvulle. Pälkäneen historia.* Vammala. Ss. 233-612.
- Mentu, S. 2002: *Muistio Pälkäneen rauniokirkon tutkimus- ja korjaustöiden tilanteesta maaliskuussa 2002.* MV/Rho
- Suvanto, 1972: *Pälkäneen keskiaika. Pälkäneen historia.* Vammala. Ss. 111-232.
- Virkkala, 1972: *Pälkäneen geologiasta. Pälkäneen historia.* Vammala. Ss.13-40.
- Vuorensola, H. 1988: *Pälkäneen historia II.* Jyväskylä.

Pälkäne, Rauniokirkko, vuonna 2001 löydetyt rahat

1. Ruotsi, puoli aurtoa, Västerås 1470–1520. LLt Sten Sture 16.
Nämä rahat ajoitettiin aikaisemmin Sten Sturen kaudelle 1470–97, 1501–03,
Mutta sittemmin on todettu että niitä löytiin myöhemminkin.
(KK 5, K 6, 2 = 85–90 cm pinnasta.)
2. Ruotsi, Juhana III, 1/2 äyriä 1580. SM 89.
(KK 5, K 6, NE-kulma, 2 = -70 cm pinnasta.)
3. Ruotsi, Kaarle XI, 1/6 äyriä hr, 1666. SM 356b.
(KK 5, K 6.)
4. Ruotsi, Fredrik I, äyri kr, 1725. SM 347.
(KK 5, K 6 E-prof. Vierestä, 2 = -95–100 cm pinnasta.)

Viitteet

LLt = Lars O. Lagerqvist, Svenska mynt under vikingatid och medeltid, Stockholm 1970.

SM = B. Ahlström et al., Sveriges mynt 1522–1977. Stockholm 1976.

Pälkäne, rauniokirkko

E. Mikkola 2001

Löytöluettelo

<i>KM-pää</i>	<i>KM-ala</i>	<i>Koekuoppa</i>	<i>Konteksti</i>	<i>Hauta</i>	<i>Päämateriaali</i>	<i>Materiaali</i>	<i>Laji</i>	<i>Kuvaus</i>	<i>Kpl</i>	<i>Mitat</i>	<i>Paino</i>
2002020	1	5	4		Metalli	Rauta	Naula		1		16,9
2002020	2	5	4		Lasi	Astialasi	Pullonpaloja	Ruskeanvihreitä kylki- ja kaulapaloja.	3		19,4
2002020	3	5	4		Lasi	Astialasi	Pullonpaloja	Sinisenvihreitä kylkipaloja.	2		7,2
2002020	4	5	4		Lasi	Astialasi	Pullonpaloja	Vihreitä kylki- ja pohjapaloja. Pohjassa korkea omatunto.	5	pohjan halk. 65 mm	266,5
2002020	5	5	5		Metalli	Rauta	Esineen katkelma	Pyöreä rautalevy. Toisen sivun keskellä pieni kohouma.	1	Halk. 36 mm	10,7
2002020	6	5	5		Metalli	Rauta	Naula	Osa katkelmia.	12		93,1
2002020	7	5	5		Metalli	Rauta	Niitti	Lyhyt naulamainen niitti.	1	pituus 21,1 mm	2,3
2002020	8	5	5		Keramiikka	Valkosavi	Liitupiippu	Varrenkatkelmia.	2		2,5
2002020	9	5	6		Metalli	Messinki	Nappi	Pyöreä, hieman kupera nappi. Sisältä onnto. Alapuolelta irronnut pyöreä kiinnityslenkki.	2	Halk. 17 mm.	1,6
2002020	10	5	6		Metalli	Messinki	Esineen katkelma	Pyöreää varrasta, taivutettu lähes ympyrän muotoiselle kaarelle.	1		1
2002020	11	5	6		Metalli	Pronssi?	Esineen katkelmia?	Epämääräisiä ja erikokoisia metallimöykkyjä.	33		42,4
2002020	12	5	6		Metalli	Rauta	Naula	Osa katkelmia.	27		185,8
2002020	13	5	6		Lasi	Astialasi	Esineen katkelma	Vaalea kellertävänvihreä lasipuikko, juomalasin jalka?	1		3,9
2002020	14	5	6		Lasi	Astialasi	Pullonpaloja	Ruskeanvihreä kylkipala.	1		2,5
2002020	15	5	6		Lasi	Ikkunalasi		Retusoituja reuna- ja kulmapaloja.	10		31,8
2002020	16	5	6		Lasi	Ikkunalasi			11		13,2

<i>KM-pää</i>	<i>KM-ala</i>	<i>Koekuoppa</i>	<i>Konteksti</i>	<i>Hauta</i>	<i>Päämateriaali</i>	<i>Materiaali</i>	<i>Laji</i>	<i>Kuvaus</i>	<i>Kpl</i>	<i>Mitat</i>	<i>Paino</i>
2002020	17	5	7		Metalli	Rauta	Naula	Puun peittämiä.	3		45,2
2002020	18	5	7		Lasi	Astialasi	Pullonpaloja	Ruskeanvihreitä kylkipaloja.	3	14,2	0
2002020	19	5	9		Metalli	Rauta	Esineen katkelma	Rautalevynkatkelma.	1		43
2002020	20	5	9		Metalli	Rauta	Naula	Osa katkelmia, osassa puuta ympärillä.	13		93,2
2002020	21	5	11		Metalli	Rauta	Naula	Osa katkelmia, osassa puuta ympärillä.	4		43,7
2002020	22	6	1		Metalli/lasi	Messinki?	Korunkatkelma	Kaareva korunkatkelma, johon upotettu vuoroittain suurempia turkooseja ja pienempiä värittömiä neliöiksi hiottuja lasisia korukiviä. Niiden välissä pieniä "timantin" muotoisia värittömiä kiviä. Kullattu? kivien upottamisen jälkeen, takapinnalla kultamaalia.	1		5,1
2002020	23	6	1		Metalli	Rauta	Naula	Osa katkelmia.	6		65,1
2002020	24	6	2		Metalli	Messinki	Neula	Ohut neula, jonka nuppi tehty kierretystä vartaasta.	1	25,3x0,8 mm	0,1
2002020	25	7	1		Metalli	Pronssi?	Esineen katkelmia?	Epämääräisen muotoisia möykkyjä, sulaneita?	4		23,5
2002020	26	7	1		Metalli	Rauta	Naula	Osa katkelmia.	30		165,7
2002020	27	7	1		Lasi	Astialasi	Pullo	Vihreä kylkipala.	1		17,5
2002020	28	7	1		Lasi	Astialasi	Pullo	Vihreitä kylki- ja pohjapaloja.	3		5
2002020	29	7	1		Lasi	Ikkunalasi		Retusoitu kulmapala.	1		2,5
2002020	30	7	1		Lasi	Ikkunalasi			8		3,7
2002020	31	7	2		Metalli	Rauta	Naula		1		14,3
2002020	32	7	3		Metalli	Rauta	Naula		2		18,5
2002020	33	7	4		Metalli	Rauta	Kulmarauta	Naulamainen kärki, yläpää taivutettu 90 asteen kulmaan.	1		8,9
2002020	34	7	4		Metalli	Rauta	Naula	Osassa puuta ympärillä.	6		53,8

<i>KM-pää</i>	<i>KM-ala</i>	<i>Koekuoppa</i>	<i>Konteksti</i>	<i>Hauta</i>	<i>Päämateriaali</i>	<i>Materiaali</i>	<i>Laji</i>	<i>Kuvaus</i>	<i>Kpl</i>	<i>Mitat</i>	<i>Paino</i>
2002020	35	7	4		Lasi	Ikkunalasi			1		0,2
2002020	36	7	4		Luu			Palanutta.	1		0,4
2002020	37	7	5		Metalli	Pronssi?	Esineen katkelmia?	Epämääräisen muotoisia möykkyjä.	2		4,6
2002020	38	7	6		Luu			Palanutta.	2		1,9
2002020	39	7	9		Metalli	Rauta	Naula	Kokonainen ja katkelma, säilyneet hyvin.	2		16,8
2002020	40	7	3	8	Metalli	Pronssi?	Esineen katkelmia?	Epämääräisiä möykkyjä.	2		3,2
2002020	41	7	3	8	Metalli	Rauta	Naula	Osa katkelmia, osassa puuta ympärillä.	16		150,3
2002020	42	7	3	8	Lasi	Ikkunalasi			2		1,9
2002020	43	7	3	8	Luu			Palanutta.	4		2
2002020	44	7	3	8	Kuona				1		1,4
2002020	45	7	4	9	Metalli	Rauta	Naula	Osa katkelmia, osassa puuta päällä.	24		222,5
2002020	46	7	4	9	Lasi	Ikkunalasi			2		1,5
2002020	47	7	4	9	Luu			Palanutta.	3		4,2
2002020	48	7	12	16	Metalli	Pronssi?	Esineen katkelma?	Pyöreä möykky.	1		0,5
2002020	49	7	12	16	Metalli	Rauta	Naula		4		49,7
2002020	50	7	15	19	Luu			Palanutta.	1		0,9
2002020	51	8	1		Metalli	Pronssi?	Esineen katkelmia?	Epämääräisiä möykkyjä.	2		1,3
2002020	52	8	1		Metalli	Rauta	Esineen katkelma	Rautalevyn katkelma, lähes kolmion muotoinen. Hela ?	1		27
2002020	53	8	1		Metalli	Rauta	Naula	Osa katkelmia, osa puun peitossa.	80		546,9
2002020	54	8	1		Keramiikka	Valkosavi	Liitupiippu	Varrenkatkelma.	1		1,9

<i>KM-pää</i>	<i>KM-ala</i>	<i>Koekuoppa</i>	<i>Konteksti</i>	<i>Hauta</i>	<i>Päämateriaali</i>	<i>Materiaali</i>	<i>Laji</i>	<i>Kuvaus</i>	<i>Kpl</i>	<i>Mitat</i>	<i>Paino</i>
2002020	55	8	1		Lasi	Astialasi	Pullo	Vihreä suupala.	1		5,3
2002020	56	8	1		Lasi	Ikkunalasi		Retusoitu kulmapala.	1		1,1
2002020	57	8	1		Lasi	Ikkunalasi			8		6,2
2002020	58	8	1		Luu			Palanutta.	1		2,8
2002020	59	8	3		Metalli	Pronssi?	Esineen katkelmia?	Epämääräisiä möykkyjä.	2		0,8
2002020	60	8	3		Metalli	Rauta	Naula	Osa katkelmia, osa puun peitossa.	37		271,2
2002020	61	8	3		Metalli	Rauta	Esineen katkelma	Yläosa naulamainen, leveä ja kapea kanta, alaosa leveä ja pyöreä.	1		7
2002020	62	8	3		Keramiikka	Punasavi	Astia	Kylkipala, sisäpinnalla vihertävän ruskea lyijylasitus, ulkopinnalla rihlausta.	1		1,5
2002020	63	8	3		Lasi	Ikkunalasi			2		0,5
2002020	64	8	3		Luu			Palanutta.	1		0,3
2002020	65	8	5		Metalli	Rauta	Naula	Osa katkelmia, osassa puuta päällä.	24		176,5
2002020	66	8	5		Lasi	Ikkunalasi			1		0,3
2002020	67	8	6		Metalli	Rauta	Naula	Osa katkelmia, osassa puuta päällä.	10		61,1
2002020	68	8	6		Lasi	Ikkunalasi			2		0,7
2002020	69	8		1	Metalli	Rauta	Naula	Kokonainen ja katkelma, puun peittämiä.	2		12,6
2002020	70	8		2	Metalli	Rauta	Naula	Puun peittämiä.	2		24,6
2002020	71	8	3	5	Metalli	Rauta	Naula	Osa katkelmia, puun peittämiä.	15		76
2002020	72	8	5	3	Lasi	Ikkunalasi			2		2
2002020	73	8	6	4	Metalli	Pronssi	Esineen katkelmia	Epämääräisiä pronssimöykkyjä. Sulaneita?	2		38,6
2002020	74	8	6	4	Metalli	Rauta	Naula	Osa katkelmia, osa puun peittämiä.	19		144,1

<i>KM-pää</i>	<i>KM-ala</i>	<i>Koekuoppa</i>	<i>Konteksti</i>	<i>Hauta</i>	<i>Päämateriaali</i>	<i>Materiaali</i>	<i>Laji</i>	<i>Kuvaus</i>	<i>Kpl</i>	<i>Mitat</i>	<i>Paino</i>
2002020	75	8	6	4	Lasi	Ikkunalasi			1		1
2002020	76	8		5	Metalli	Rauta	Naula	Katkelmia, puun peitossa.	2		7,5
2002020	77	8	16	14	Metalli	Rauta	Naula		1		11
2002020	78	8	S-profiili		Metalli	Rauta	Naula		1		12,1
2002020	79	8	W-profiili		Metalli	Rauta	Naula	Osa katkelmia.	3		21,5
2002020	80	8	W-profiili		Metalli	Rauta	Naula	Osa katkelmia.	2		19,1

Pälkäne, rauniokirkko

E. Mikkola 2001

Luuluettelo

<i>KM-pää</i>	<i>KM-ala</i>	<i>Koekuoppa</i>	<i>Hauta</i>	<i>Konteksti</i>	<i>Materiaali</i>	<i>Kuvaus</i>	<i>Tulkinta</i>
2002020	81	5	15	11	Luu	Kallo-, sääri- ja kylkiluita ym. sekä nikamia.	
2002020	82	7	8	3	Luu	Kallo-, sääri- ja kylkiluita ym. sekä nikamia. Osa hampaista vaihtumassa rautahampaiksi.	Lapsen luita
2002020	83	7		3	Luu	Kallo-, kyynär- ja kylkiluita sekä nikamia. Haudan 8 täytemaasta.	
2002020	84	7	9	14	Luu	Sääriluita, leukaluu, nikamia ym.	
2002020	85	7	12	10	Luu	Lantio-, sormi- ja olkaluita, nikamia ym.	
2002020	86	7	16	12	Luu	Pääkallo, kylki-, sääri- ja lantioluita, nikamia ym. Osa hampaista vaihtumassa rautahampaiksi.	Lapsen luita
2002020	87	7	18	13	Luu	Kalloluita, nikamia ym. Haudan täytemaasta.	
2002020	88	7	18		Luu	Kallo-, olka-, kyynär- ja kylkiluita, nikamia ym. Osa hampaista vaihtumassa rautahampaiksi, osa rautahampaista vielä kasvamatta.	Lapsen luita
2002020	89	7	19	15	Luu	Kallo-, sääri- ja olkaluita, nikamia ym.	
2002020	90	8	1		Luu	Muutama kylkiluu ym.	
2002020	91	8	3	5	Luu	Nikamia ym. luunpaloja.	
2002020	92	8	4	6	Luu	Kallonpaloja, sääri-, kyynär- ja sormiluita, nikamia ym.	
2002020	93	8	5	5	Luu	Pieniä sääri-, kyynär-, olka-, solis- ja kylkiluita sekä kallonpaloja ja nikamia. Lähes ehjä kokonaisuus.	Vastasyntyneen luita
2002020	94	8	6	11	Luu	Kyynär-, olka, solis- ja sormiluita sekä nikamia.	
2002020	95	8	7		Luu	Sääri-, olka- ja kyynärluita, nikamia ym.	
2002020	96	8	10	14	Luu	Sääri- ja kylkiluita, nikamia ym.	

<i>KM-pää</i>	<i>KM-ala</i>	<i>Koekuoppa</i>	<i>Hauta</i>	<i>Konteksti</i>	<i>Materiaali</i>	<i>Kuvaus</i>	<i>Tulkinta</i>
2002020	97	8	11	13	Luu	Pääkallo, sääri-, olka-, kyynär-, solis- ja kylkiluita, nikamia ym. Kallossa takaraivon keskellä kuoppa, jossa epämääräinen reikä ja pieni murtuma.	
2002020	98	8	13	15	Luu	Sääriluu sekä muutama luunpala.	
2002020	99	8		7	Luu	Pieniä sääri-, kyynär-, olka-, solis- ja kylkiluita sekä kallonpaloja ja nikamia. Lähes ehjä kokonaisuus.	Todennäköinen hautaus, pikkuvauvan luita
2002020	100	8		6	Luu	Kalloluita. Ei haudasta.	
2002020	101	8	14	16	Luu	Pääkallo, jonka vasemman puolen hampaat erittäin kuluneet. Kitalaessa epämuodostunut möykky. Kylki-, olka- ja solisluita, nikamia ym.	

Pälkäne, rauniokirkko

E. Mikkola 2001

Konteksti- ja rakenneluettelo

<i>Koekuoppa</i>	<i>Konteksti</i>	<i>Hauta</i>	<i>Rakenne</i>	<i>Kuvaus</i>	<i>Tulkinta</i>
5	1			Harmaa savensekainen sora.	Täytemaata.
5	2			Ruskea soransekainen multa, löydötön.	Täytemaata.
5	3			Ohut vaaleanruskea hieno hiekkakerros.	Täytemaata.
5	4			Tumma laastin- ja tiilimurskansekainen multa, seassa tiiliä ja pieniä kiviä.	Purkukerros.
5	5			Tummanharmaa noen sekainen savi, pinnalla joitakin halkaisijaltaan 20-30 cm:n suuruisia kiviä.	Täytemaata.
5	6			Vaaleanruskea hieta, pinnalla puusilppua ja halkaisijaltaan 20-30 cm:n suuruisia kiviä. Seassa ihmisen luita sokin.	Täyte/tasoitusmaata.
5	7			Karkea hiekka rakenteen 3 sisäpuolella. Pinnalta kellertävää, muuttuu alempana harmaammaksi ja sekoittuneemmaksi. Alempana seassa puusilppua, tiiliä, laastimöykkyjä ja irtonaisia luita sekä punertavia läikkiä. Jatkuu rakenteesta 3 romahtaneiden kivien välissä.	Romahtaneen hautaholvin täytemaata.
5	8			Vaaleanruskea hieno hiekka rakenteen 3 ulkopuolella.	Pohjamaata, kaivettu osin rakenteen 3 sisäpuolelta.
5	9			Tummanharmaa saven- ja hiekansekainen kerros, seassa orgaanista silppua, laastimuruja ja pieniä kiviä.	Romahduskerros.
5	10			Halkaisijaltaan 30-40 cm:n suuruisia kiviä rakenteen 3 sisäpuolella.	Hautaholvauksen katosta romahtaneita kiviä.
5	11			Osittain maaton puuta rakenteen 3 sisäpuolella haudan 15 päällä.	Puuarkun kansi.
5		15		Hautaholvauksen (R3) sisäpuolelle tehty haudaus. Hyvin säilyynyt puuarkku (K11).	Hauta.
5			1	S-N- suuntainen hirsi ja E-W-suuntaisia maatuneita hirrenpaloja.	Kirkon lattian perustuksia.
5			2	Hautaholvin (R3) perustuskuoppa.	Hautakuoppa.

Koekuoppa Konteksti Hauta Rakenne Kuvaus**Tulkinta**

5		3	Pystyyn ja vaakasuoraan asetelluista laakakivistä rakennettu holvaus. Muurattu saven ja karkean hiekan sekaisella laastilla. N-seinä kaareva, W-seinä suora, katto ja ylimmät seinäkivet romahtaneet.	Osin romahtanut hautaholvi.
6	0		Sora- ja hiekkakerros.	Resentti tasoituskerros.
6	1		Tiili- ja laastimurskakerros, osin resenttejä löytöjä.	Täytemaata.
6	2		Karkea ja löyhä laastin- ja hiekkansekainen tummanharmaa savi hautaholvauksen ulkopuolella.	Täytemaata.
6	3		Keltainen karkea hiekka (vrt. KK5, K7) hautaholvauksen sisäpuolella.	Täytemaata.
6		4	Erikokoisista kivistä (halk. 10-60 cm) rakennettu holvauksen kattorakenne, osin sortunut. Välissä laastimöykkyjä ja tiiliä.	Hautaholvi.
7	0		Multakasa, poistettu koneella.	Resentti kerros.
7	1		Hiekkansekainen ruskea turve, seassa laastia ja tiilimurskaa.	Vuoden 1890 romahduskerros.
7	2		Vaaleanruskea laikukas hiekka kivijalan vieressä.	Kivijalan perustushiekkaa?
7	3		Tummanruskea hiekka.	Haudan 8 täytemaata.
7	4		Ruskea läikikäs orgaanisen maan sekainen löyhä hiekka. Seassa irtonaisia luita. Haudan 19 päällä ja haudan 9 päällä sekä S-puolella.	Täytemaata.
7	5		Noensekainen ruskea hiekka. Haudan 8 N-puolella, haudan 9 päällä..	Täytemaata.
7	6		Puusilppualue K2:ssa.	-
7	7		Tummanruskea hiekka alueen S-reunassa. Haudan 9 E-puolella.	Täytemaata.
7	8		Ohut ruskean hiekkansekainen nokikerros.	-
7	9		Ruskea hiekka. Hautojen 12 ja 16 välissä.	Täytemaata.
7	10		Ruskean ja oranssin kirjava hiilensekainen hiekka.	Haudan 12 täytemaata.
7	11		Vaalea hiekka, pinnalta hieman ruskeampi.	Puhdas pohjahiekka.

Koekuoppa Konteksti Hauta Rakenne Kuvaus**Tulkinta**

7	12	Ruskean ja vaaleanruskean kirjava hiekka, alempana orgaanisen aineen punertavammaksi värjäämää. Jatkuu W-seinän perustusten alle.	Haudan 16 täytemaata.
7	13	Ruskean ja vaaleanruskean kirjava hiekka, muuttuu alempana oranssinruskeaksi ja läikikkääksi.	Haudan 18 täytemaata.
7	14	Tummanruskea, mullansekainen löyhä hiekka, seassa puusilppua.	Haudan 9 täytemaata.
7	15	Ruskea mullansekainen löyhä hiekka.	Haudan 19 täytemaata.
7	16	Läikikäs vaaleanruskea hiekka. Jatkuu W-profiiliin.	Haudan 20 täytemaata.
7	8	Yläpinnassa leveä kulmikas alue, joka rajautuu alempana selkeäksi puuarkun rajaamaksi alueeksi. Pääkallo haudan itäpäässä. Arkun pohja ja reuna osin säilyneitä. Jatkuu alueen W-profiiliin.	Lapsen hauta.
7	9	Yläpinta epäselvä, rajautuu alempana puurannun reunustamaksi haudaksi. Jatkuu W-profiiliin.	Hauta.
7	12	Alueen NE-nurkassa, ei selvärajainen. Puhtaan pohjahiekan päällä.	Rikkoutunut hauta.
7	16	NE-SW -suuntainen hauta alueen S-reunassa, jatkuu vyötäröstä alaspäin W-seinän kivijalan alle. Vainaja asetettu selälleen oikea käsivarsi suorana kyljen vieressä ja vasen käsivarsi viistosti vatsan päällä. Puhtaan pohjamaan päällä.	Lapsen hauta.
7	18	NE-SW -suuntainen hauta alueen NE-kulmassa, jatkuu N- ja E-profiiliin. Puhtaan pohjahiekan päällä.	Lapsen hauta.
7	17	W-profiilin keskellä, jatkuu profiiliin. NW-SE-suuntainen. Reunoilla maatonutta puurantua. Ei selkeää vainajaa. Puhtaan pohjahiekan päällä.	Hauta.
7	20	Alueen NW-kulmassa, jää lähes kokonaan W-profiiliin.	Hauta.
8	1	Ruskea hiekkansekainen turve, jonka seassa luita ja kymmeniä kalloja sekä lasia ja nauvoja. Muodostaa kumpumaisen kohouman W-seinän viereen.	Sekundäärinen hautaus. Todennäköisesti kirkon lattian alta paljastuneiden luiden uudelleenhautaus.
8	2	Tiilimurskakerros, jonka joukossa suuria kiviä (halk. 10-45 cm). W-seinän vieressä.	Vuoden 1890 romhduskerros.
8	3	Kuiva, lähes pölymäinen hieno hieta, vaihtelee kuivuusasteeltaan ja väriltään ruskean eri sävyissä, rajojen erot epäselviä.	Täytemaata.
8	4	Vaalea hieno kellertävä hiekka W-kivijalan vieressä.	Täytemaata.

Koekuoppa Konteksti Hauta Rakenne Kuvaus**Tulkinta**

8	5	Tummanruskea paikoitellen hieman vaaleampi hiekka. Hautojen 2, 3, 6 ja 7 päällä. Ylempänä raja epämääräinen, muuttuu alempana selkeämmäksi.	Haudan täytemaata.
8	6	Ruskea hiekka alueen N-reunassa.	Haudan 4 täytemaata.
8	7	Karkea laastinsekainen harmaa kuiva hiekka. Seassa pikkulapsen luuranko, selvää hautaa ei nähtävissä.	Haudan täytemaata?
8	8	Orgaaninen tummanruskea rantu, maatonutta puuta ja hiiltä. Rajaa K5:n E-pään.	Maatuneen arkun jäänteitä?
8	9	Sekoittunut oranssin, keltaisen ja ruskean kirjava hiekka. Alueen W-reunan keskellä	Haudan 2 täytemaata.
8	10	Oranssin ja keltaisen kirjava hiekka.	Haudan 11 täytemaa.
8	11	Orgaanisen aineen sekainen ruskea läikikäs hiekka.	Haudan 6 täytemaata.
8	12	Ruskea hiekka.	Haudan 7 täytemaata.
8	13	Punertavanruskea hiekka.	Haudan 11 pohja, arkkupuun värjäämää.
8	14	Punertavan- ja keltaisenruskean kirjava hiekka, joka rajautuu mustaan orgaaniseen rantuun.	Haudan 10 pohja.
8	15	Ruskea hiekka kaivausalueen S-reunassa, jää suurimmaksi osaksi profiiliin.	Haudan 13 täytemaata.
8	16	Ruskean ja punertavanruskean kirjava hiekka.	Haudan 14 täytemaata.
8	17	Heikosti pohjahiekasta erottuva vaaleanruskea läikikäs hiekka. Rajautuu SE-nurkassa tummaan orgaaniseen rantuun. Alueen W-reunan keskellä.	Haudan 17 täytemaata.
8	18	Kellanuskea hiekka.	Puhdas pohjamaa.
8		1 Alueen SW-kulmassa, jatkuu S- ja W-profiileihin. Puuarkun pohja ja muutama sääriluu säilynyt. E-W-suuntainen.	Hauta.
8		2 Alueen W-reunassa, jatkuu profiiliin. Arkun pohja säilynyt. Jalkaluut osin mädäntyneitä, ei säilytetty. E-W-suuntainen.	Hauta.
8		3 Alueen S-reunassa, jäljellä maatonut puurantu. Tuhoutunut hautojen 5 ja 7 kaivamisen yhteydessä. E-W-suuntainen.	Tuhoutunut hauta.

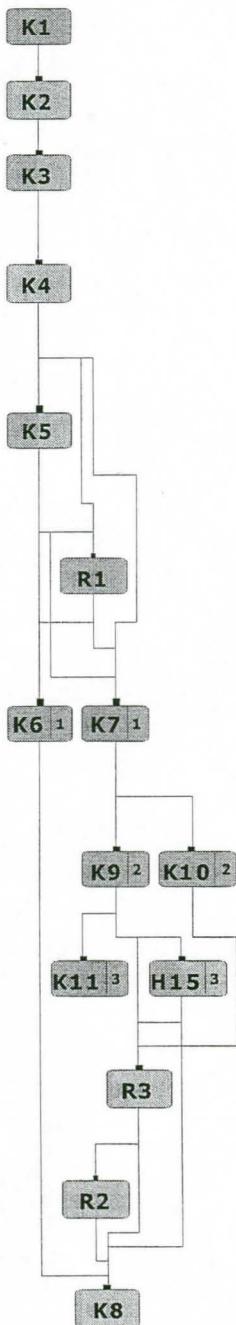
Koekuoppa Konteksti Hauta Rakenne Kuvaus**Tulkinta**

8	4	Alueen NW-kulmassa. Säilynyttä arkun kansi- ja pohjarakennetta sekä varvas- ja sääriluita. E-W-suuntainen. Pohjamaan päällä, hautakuoppa kaivettu muiden kerrosten läpi.	Hauta.
8	5	Alueen SW-nurkassa. 50x25 cm leveä puuarkku (pohja ja osa reunaa), sisällä pikkulapsen luuranko, jonka kädet asetettu vatsan päälle.	Pikkulapsen hauta.
8	6	Alueen W-reunan keskellä, jää profiiliin. Selkeärajainen, ei selvää vainajaa. E-W-suuntainen.	Tuhoutunut hauta.
8	7	Alueen keskellä, NE-SW -suuntainen. Vainajan pää jää W-profiiliin, jalkaterät E-profiiliin, vasen käsi leikkaantunut pois hauta 7 kaivamisen yhteydessä. Oikea käsi asetettu rinnan päälle. Arkun pohja säilynyt ohuena maatuneena puukerrosena.	Hauta.
8	10	Alueen S-reunassa, NW-SE-suuntainen. Osin haudan 13 rikkoma. Vainajan pää jää W-profiiliin. Sääriluu leikkaantunut pois kivijalan kaivamisen yhteydessä. Oikea käsi asetettu rinnan päälle.	Kirkkoa vanhempi hauta.
8	11	Alueen keskellä E-reunassa, NW-SE-suuntainen. Vainajan pää kääntynyt oikealle sivulle, vasen käsi lantion päällä ja oikea vatsan päällä. Jalkopää leikkaantunut pois heti lantion alapuolelta kirkon kivijalan perustamisen yhteydessä.	Kirkkoa vanhempi hauta.
8	13	S-profiilissa, pohjoisreunaa vain hieman näkyvissä. Muutama luu näkyvillä. Leikkaa haudat 10 ja 14.	Hauta.
8	14	Alueen SW-kulmassa, haudan 10 alla. NW-SE-suuntainen. Jäljellä hieman maatunutta puuta. Vainajan pää kallistunut hieman vasemmalle, vasen käsi asetettu suorana kyljen viereen, oikea käsi taivutettu vatsan päälle siten, että sormet menevät vasemman käsivarren päälle. Jalkopää jatkuu S-profiiliin.	Kirkkoa vanhempi hauta.
8	19	W-reunan keskellä, rajautuu orgaanisiin puurantuihin. Osin haudan 9 alla.	Hauta.

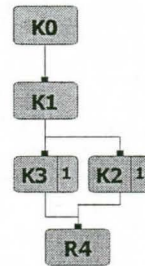
Pälkäne, rauniokirkko
E. Mikkola 2001

Kerrosmatriisit, koekuopat 5 ja 6

Koekuoppa 5

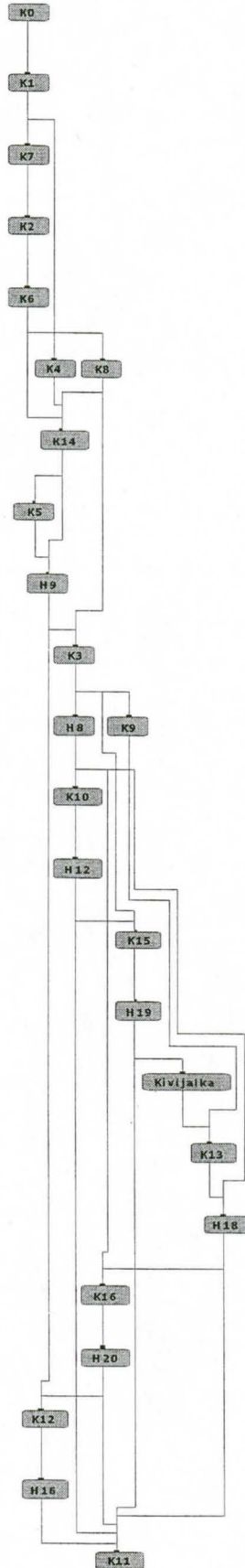
Koekuoppa 6

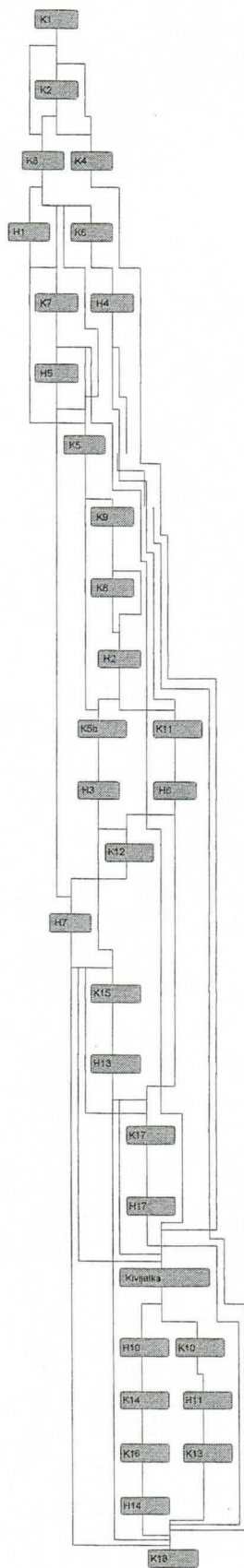
Pälkäne, rauniokirkko
E. Mikkola 2001

Koekuoppa 7

Pälkäne, rauniokirkko
E. Mikkola 2001

Koekuoppa 8

Pälkäne, rauniokirkko

E. Mikkola 2001

Diapositiiviluettelo

ID	Alanro	Kunta	Kohde	Aihe	Kommentti	Suunta	Kuvaaja	Pvm	Vuosi	Tyyppi	Koko
125105	1	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, pinta.		W-E	K. Vuoristo	14.9.	2001	Dia	24x36
125105	2	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 6, pinta.		E-W	K. Vuoristo	14.9.	2001	Dia	24x36
125105	3	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 5, pinta.		E-W	K. Vuoristo	14.9.	2001	Dia	24x36
125105	4	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 5, kontekstin 4 pinta.		N-S	K. Vuoristo	17.9.	2001	Dia	24x36
125105	5	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, konteksti 1 ensimmäisessä tasossa.		W-E	K. Vuoristo	17.9.	2001	Dia	24x36
125105	6	Pälkäne	Rauniokirkko	Sama, yksityiskohta kalloista.		W-E	K. Vuoristo	17.9.	2001	Dia	24x36
125105	7	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, kontekstin 1 2. taso. Yksityiskohta NE-kulmassa sijaitsevista kalloista.		W-E	K. Vuoristo	17.9.	2001	Dia	24x36
125105	8	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 5, rakenteet 1 ja 2 sekä kontekstit 6 ja 7.		S-N	K. Vuoristo	17.9.	2001	Dia	24x36
125105	9	Pälkäne	Rauniokirkko	Yleiskuva kirkosta ja hautausmaasta.		SW-NE	K. Vuoristo	18.9.	2001	Dia	24x36
125105	10	Pälkäne	Rauniokirkko	Kirkon länsipääty.	Koekuopat 7-8 sijaitsevat oviaukon molemmin puolin seinän keskivaiheilla.	W-E	K. Vuoristo	18.9.	2001	Dia	24x36

<i>ID</i>	<i>Alanro</i>	<i>Kunta</i>	<i>Kohde</i>	<i>Aihe</i>	<i>Kommentti</i>	<i>Suunta</i>	<i>Kuvaaja</i>	<i>Pvm</i>	<i>Vuosi</i>	<i>Tyyppi</i>	<i>Koko</i>
125105	11	Pälkäne	Rauniokirkko	Kirkon länsiseinä sisäpuolelta.	Koekuopat 5-6 sijaitsevat oviaukon molemmin puolin. KK5 vasemmalla seinän keskivaiheilla ja KK6 oikealla luoteisnurkassa.	E-W	K. Vuoristo	18.9.	2001	Dia	24x36
125105	12	Pälkäne	Rauniokirkko	Työkuva. Tarmo Seppi kaivaa koekuopassa 5 kontekstia 6.		S-N	K. Vuoristo	19.9.	2001	Dia	24x36
125105	13	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 5, rakenne 3.		N-S	K. Vuoristo	19.9.	2001	Dia	24x36
125105	14	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, haudat 1-4 tasossa 1.	Hauta 2 keskellä W-profiilissa.	N-S	K. Vuoristo	19.9.	2001	Dia	24x36
125105	15	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 5, rakenne 3 ja konteksti 7.		N-S	E. Mikkola	20.9.	2001	Dia	24x36
125105	16	Pälkäne	Rauniokirkko	Sama.		N-S	E. Mikkola	20.9.	2001	Dia	24x36
125105	17	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, haudat 4 ja 5.	SW-kulmassa hauta 5.	W-E	K. Vuoristo	20.9.	2001	Dia	24x36
125105	18	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, yksityiskohta haudasta 5.		S-N	K. Vuoristo	20.9.	2001	Dia	24x36
125105	19	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 5, konteksti 10.		N-S	K. Vuoristo	20.9.	2001	Dia	24x36
125105	20	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 7, haudat 8 ja 9, K2, K3 ja K4 tasossa 1.		W-E	K. Vuoristo	21.9.	2001	Dia	24x36
125105	21	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, hauta 7.	Taustalla alemmassa tasossa hauta 4.	S-N	K. Vuoristo	21.9.	2001	Dia	24x36
125105	22	Pälkäne	Rauniokirkko	Sama.		S-N	K. Vuoristo	21.9.	2001	Dia	24x36
125105	23	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 6, rakenne 4 ja K2 tasossa 1.		E-W	K. Vuoristo	21.9.	2001	Dia	24x36
125105	24	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 6, rakenteen 4 esille tullut holvi.		SE-NW	K. Vuoristo	21.9.	2001	Dia	24x36
125105	25	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, haudat 10 ja 11.		S-N	K. Vuoristo	21.9.	2001	Dia	24x36

<i>ID</i>	<i>Alanro</i>	<i>Kunta</i>	<i>Kohde</i>	<i>Aihe</i>	<i>Kommentti</i>	<i>Suunta</i>	<i>Kuvaaja</i>	<i>Pvm</i>	<i>Vuosi</i>	<i>Tyyppi</i>	<i>Koko</i>
125105	26	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 7, haudat 8 ja 9 tasossa 3.		N-S	K. Vuoristo	24.9.	2001	Dia	24x36
125105	27	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, haudat 10 ja 11 alemmassa tasossa.	Hauta 11 jatkuu kivijalan alle.	S-N	K. Vuoristo	24.9.	2001	Dia	24x36
125105	28	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, hauta 14.		S-N	K. Vuoristo	24.9.	2001	Dia	24x36
125105	29	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, S-profiili.		N-S	K. Vuoristo	25.9.	2001	Dia	24x36
125105	30	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 7, haudat 8 ja 16.		W-E	K. Vuoristo	25.9.	2001	Dia	24x36
125105	31	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 7, hauta 8.		W-E	K. Vuoristo	25.9.	2001	Dia	24x36
125105	32	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 7, haudat 8, 9, 16 ja 18.		W-E	K. Vuoristo	26.9.	2001	Dia	24x36
125105	33	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 7, hauta 8.		W-E	K. Vuoristo	26.9.	2001	Dia	24x36
125105	34	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 7, N-profiili.		S-N	K. Vuoristo	27.9.	2001	Dia	24x36
125105	35	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 7, E-profiilin N-puoli.		W-E	K. Vuoristo	27.9.	2001	Dia	24x36
125105	36	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 7 täytettynä.		W-E	K. Vuoristo	27.9.	2001	Dia	24x36

Pälkäne, rauniokirkko

E. Mikkola 2001

Mustavalkonegatiiviluettelo

ID	Alanro	Kunta	Kohde	Aihe	Kommentti	Suunta	Kuvaaja	Pvm	Vuosi	Tyyppi	Koko
125106	1	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, pinta.		W-E	K. Vuoristo	14.9.	2001	Mv	Kino
125106	2	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 6, pinta.		E-W	K. Vuoristo	14.9.	2001	Mv	Kino
125106	3	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 5, pinta.		E-W	K. Vuoristo	14.9.	2001	Mv	Kino
125106	4	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 5, turpeen ja laastisoran poiston jälkeen.		E-W	K. Vuoristo	17.9.	2001	Mv	Kino
125106	5	Pälkäne	Rauniokirkko	Työkuva, Lassa Ranta kaivaa koekuoppaa 8.		W-E	K. Vuoristo	18.9.	2001	Mv	Kino
125106	6	Pälkäne	Rauniokirkko	Sama.		S-N	K. Vuoristo	18.9.	2001	Mv	Kino
125106	7	Pälkäne	Rauniokirkko	Yleiskuva kirkosta. Etualalla kirkon lounaispuolella sijaitseva pelto.		SW-NE	K. Vuoristo	18.9.	2001	Mv	Kino
125106	8	Pälkäne	Rauniokirkko	Yleiskuva kirkosta ja hautausmaasta.		SW-NE	K. Vuoristo	18.9.	2001	Mv	Kino
125106	9	Pälkäne	Rauniokirkko	Kirkon länsipääty.	Koekuopat 7-8 sijaitsevat oviaukon molemmin puolin seinän keskivaiheilla.	W-E	K. Vuoristo	18.9.	2001	Mv	Kino
125106	10	Pälkäne	Rauniokirkko	Kirkon länsiseinä sisäpuolelta.	Koekuopat 5-6 sijaitsevat oviaukon molemmin puolin. KK5 vasemmalla seinän keskivaiheilla ja KK6 oikealla luoteisnurkassa.	E-W	K. Vuoristo	18.9.	2001	Mv	Kino

<i>ID</i>	<i>Alanro</i>	<i>Kunta</i>	<i>Kohde</i>	<i>Aihe</i>	<i>Kommentti</i>	<i>Suunta</i>	<i>Kuvaaja</i>	<i>Pvm</i>	<i>Vuosi</i>	<i>Tyyppi</i>	<i>Koko</i>
125106	11	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, K1 ja K2 tasossa 3.		W-E	K. Vuoristo	18.9.	2001	Mv	Kino
125106	12	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 5, K6.	Joukossa ihmisen luita sekaisin.	S-N	E. Mikkola	18.9.	2001	Mv	Kino
125106	13	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 5, K6, yksityiskohta kalloista ja luista.		E-W	E. Mikkola	18.9.	2001	Mv	Kino
125106	14	Pälkäne	Rauniokirkko	Sama.		E-W	E. Mikkola	18.9.	2001	Mv	Kino
125106	15	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, K7, yksityiskohta tiili- ja luukasasta.		S-N	K. Vuoristo	18.9.	2001	Mv	Kino
125106	16	Pälkäne	Rauniokirkko	Työkuva. Tarmo Seppi kaivaa koekuoppa 5:ssä kontekstia 6.		S-N	K. Vuoristo	19.9.	2001	Mv	Kino
125106	17	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 5, rakenne 3.		E-W	K. Vuoristo	19.9.	2001	Mv	Kino
125106	18	Pälkäne	Rauniokirkko	Sama.		E-W	K. Vuoristo	19.9.	2001	Mv	Kino
125106	19	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, hauta 1:n rajat näkyvillä.	Hautakuoppa n. 1 m:n syvyydessä.	W-E	E. Mikkola	19.9.	2001	Mv	Kino
125106	20	Pälkäne	Rauniokirkko	Sama.		W-E	E. Mikkola	19.9.	2001	Mv	Kino
125106	21	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 5, rakenne 3, holvauksen pohjoisseinä.		N-S	K. Vuoristo	19.9.	2001	Mv	Kino
125106	22	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 5, rakenne 3.		E-W	K. Vuoristo	19.9.	2001	Mv	Kino
125106	23	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 5, rakenne 3, pohjoisseinä osin purettuna.		N-S	E. Mikkola	19.9.	2001	Mv	Kino
125106	24	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 5, rakenne 3, osa kivistä purettu pois.		N-S	K. Vuoristo	19.9.	2001	Mv	Kino
125106	25	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, haudat 1-4, K5, K6, K9 ja K10.	Keskellä selkeimmin erottuu hauta 2.	N-S	K. Vuoristo	19.9.	2001	Mv	Kino

<i>ID</i>	<i>Alanro</i>	<i>Kunta</i>	<i>Kohde</i>	<i>Aihe</i>	<i>Kommentti</i>	<i>Suunta</i>	<i>Kuvaaja</i>	<i>Pvm</i>	<i>Vuosi</i>	<i>Tyyppi</i>	<i>Koko</i>
125106	26	Pälkäne	Rauniokirkko	Sama.		W-E	K. Vuoristo	19.9.	2001	Mv	Kino
125106	27	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 5, hautaholvin täytemaan K6:n irtokivet n. 160 cm:n syvyydessä.		SE-NW	E. Mikkola	20.9.	2001	Mv	Kino
125106	28	Pälkäne	Rauniokirkko	Sama.		N-S	E. Mikkola	20.9.	2001	Mv	Kino
125106	29	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 5, K9 rakenteen 3 sisäpuolella.		N-S	K. Vuoristo	20.9.	2001	Mv	Kino
125106	30	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, haudat 3-7, K5, K6, K10, K11 ja K12.	SW-kulmassa hauta 5.	W-E	K. Vuoristo	20.9.	2001	Mv	Kino
125106	31	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, hauta 5.		S-N	K. Vuoristo	20.9.	2001	Mv	Kino
125106	32	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 5, K10, holvauksesta romahtaneita kiviä.		N-S	K. Vuoristo	20.9.	2001	Mv	Kino
125106	33	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 7, haudat 8-9, K2, K3 ja K4 tasossa 1.		W-E	K. Vuoristo	21.9.	2001	Mv	Kino
125106	34	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, hauta 7.	Taustalla alemmassa tasossa hauta 4.	S-N	K. Vuoristo	21.9.	2001	Mv	Kino
125106	35	Pälkäne	Rauniokirkko	Sama.		S-N	K. Vuoristo	21.9.	2001	Mv	Kino
125106	36	Pälkäne	Rauniokirkko	Työkuva. Katja Vuoristo piirtää hautaa 7.		S-N	E. Mikkola	21.9.	2001	Mv	Kino
125106	37	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 6, rakenne 4 ja K2 tasossa 1.		N-S	K. Vuoristo	21.9.	2001	Mv	Kino
125106	38	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 6, yksityiskohta tason 1 alta esiintulleesta holvirakenteesta 4.		SE-NW	K. Vuoristo	21.9.	2001	Mv	Kino
125106	39	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, haudat 10 ja 11.		S-N	K. Vuoristo	21.9.	2001	Mv	Kino
125106	40	Pälkäne	Rauniokirkko	Sama.		S-N	K. Vuoristo	21.9.	2001	Mv	Kino

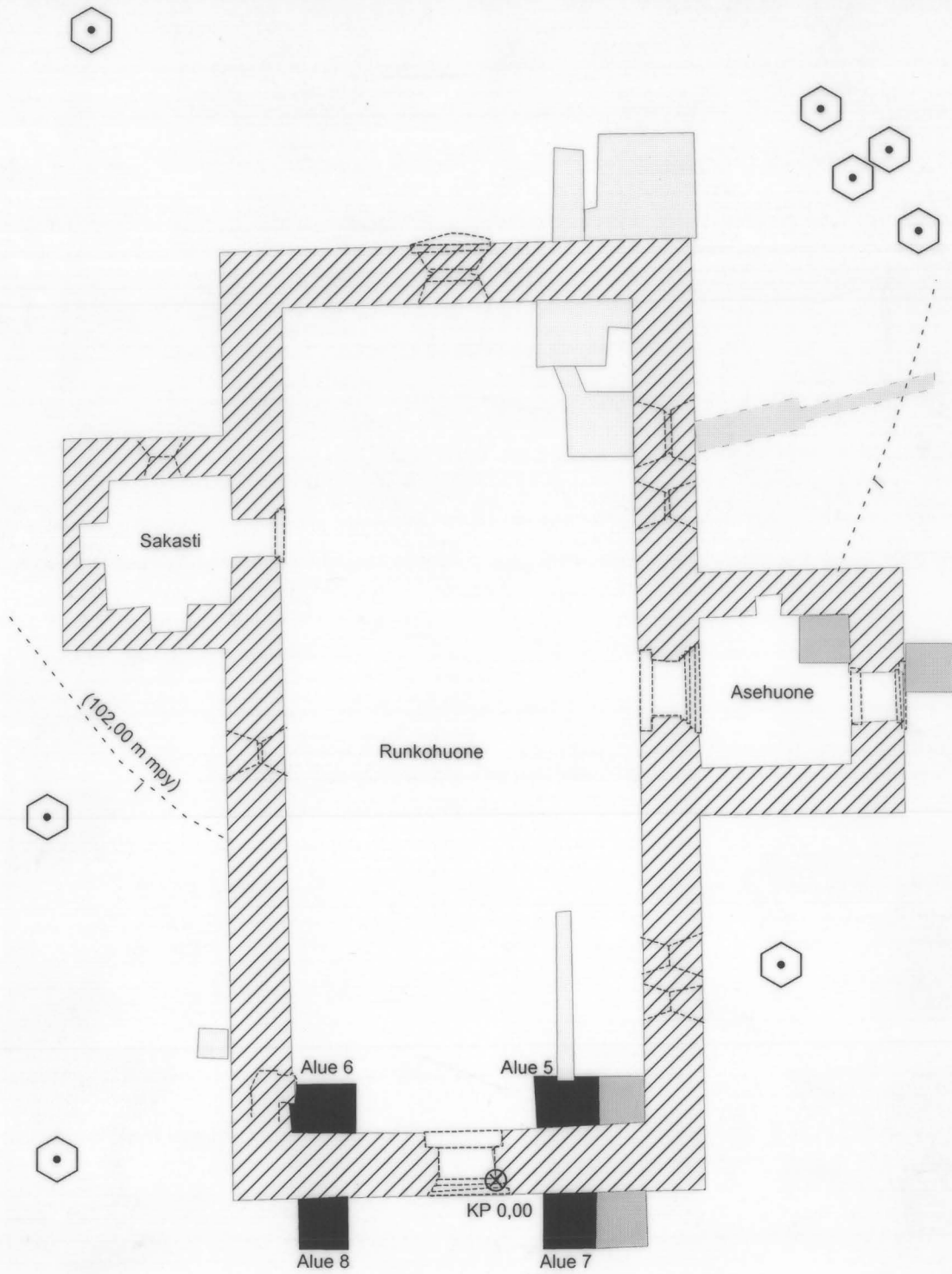

<i>ID</i>	<i>Alanro</i>	<i>Kunta</i>	<i>Kohde</i>	<i>Aihe</i>	<i>Kommentti</i>	<i>Suunta</i>	<i>Kuvaaja</i>	<i>Pvm</i>	<i>Vuosi</i>	<i>Tyyppi</i>	<i>Koko</i>
125106	41	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 7, haudat 8 ja 9 tasossa 3.		N-S	K. Vuoristo	24.9.	2001	Mv	Kino
125106	42	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, haudat 10 ja 11 esille kaivettuina.	Hauta 11 (ylempi) jatkuu kivijalan alle.	S-N	K. Vuoristo	24.9.	2001	Mv	Kino
125106	43	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, hauta 11.		W-E	K. Vuoristo	24.9.	2001	Mv	Kino
125106	44	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 6, peittotas.		S-N	E. Mikkola	24.9.	2001	Mv	Kino
125106	45	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 7, haudat 8 ja 9 (tasossa 4) sekä haudat 12 ja 16.		W-E	K. Vuoristo	25.9.	2001	Mv	Kino
125106	46	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, haudat 4 ja 14.	SE-nurkassa hauta 14.	W-E	K. Vuoristo	25.9.	2001	Mv	Kino
125106	47	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, hauta 14.		S-N	K. Vuoristo	25.9.	2001	Mv	Kino
125106	48	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 5, hauta 15 pohja, peittämisatas.		N-S	K. Vuoristo	25.9.	2001	Mv	Kino
125106	49	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, S-profiili.		N-S	K. Vuoristo	25.9.	2001	Mv	Kino
125106	50	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 7, haudat 8 ja 9 (tasossa 5) sekä haudat 12 ja 16.		W-E	K. Vuoristo	25.9.	2001	Mv	Kino
125106	51	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 7, haudat 8 ja 16.		W-E	K. Vuoristo	25.9.	2001	Mv	Kino
125106	52	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 7, hauta 8.		W-E	K. Vuoristo	25.9.	2001	Mv	Kino
125106	53	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, hauta 4:n arkkurakenteet ja puhdas pohjahiekka.		W-E	E. Mikkola	26.9.	2001	Mv	Kino
125106	54	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 7, haudat 8, 9, 16 ja 18.		W-E	K. Vuoristo	26.9.	2001	Mv	Kino
125106	55	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 7, hauta 8.		W-E	K. Vuoristo	26.9.	2001	Mv	Kino
125106	56	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8, hauta 4 (jalkopää).		N-S	E. Mikkola	26.9.	2001	Mv	Kino

<i>ID</i>	<i>Alanro</i>	<i>Kunta</i>	<i>Kohde</i>	<i>Aihe</i>	<i>Kommentti</i>	<i>Suunta</i>	<i>Kuvaaja</i>	<i>Pvm</i>	<i>Vuosi</i>	<i>Tyyppi</i>	<i>Koko</i>
125106	57	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8:n tukirakenteet.		N-S	E. Mikkola	26.9.	2001	Mv	Kino
125106	58	Pälkäne	Rauniokirkko	Sama.		W-E	E. Mikkola	26.9.	2001	Mv	Kino
125106	59	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 7, hauta 9.		W-E	E. Mikkola	26.9.	2001	Mv	Kino
125106	60	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 7, haudat 16 ja 18.	NW-kulmassa hauta 18.	W-E	K. Vuoristo	27.9.	2001	Mv	Kino
125106	61	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 7, hauta 18.		N-S	K. Vuoristo	27.9.	2001	Mv	Kino
125106	62	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 7, N-profiili.		S-N	K. Vuoristo	27.9.	2001	Mv	Kino
125106	63	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 7, E-profiilin pohjoisosa.		W-E	K. Vuoristo	27.9.	2001	Mv	Kino
125106	64	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 5 peitettyinä.		E-W	K. Vuoristo	27.9.	2001	Mv	Kino
125106	65	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 6 peitettyinä.		S-N	K. Vuoristo	27.9.	2001	Mv	Kino
125106	66	Pälkäne	Rauniokirkko	Koekuoppa 8 peitettyinä.		W-E	K. Vuoristo	27.9.	2001	Mv	Kino
125106	67	Pälkäne	Rauniokirkko	Työkuva, Lasse Ranta, Risto Malkakorpi, Markku Vilén ja Esa Mikkola rakentavat koekuoppa 7:n tukirakenteita.			K. Vuoristo		2001	Mv	Kino

Luettelo Pälkäneen Rauniokirkon länsipäädyn kaivauksen 2001 kartoista

Karttanumero	Tyyppi	Mittakaava	Koko	Originaalin piirtänyt
1	Yleiskartta	Mk 1:200	A4	K. Vuoristo
2	Tasokartta	Mk 1:20	A4	K. Vuoristo
3	Tasokartta	Mk 1:20	A4	K. Vuoristo
4	Tasokartta	Mk 1:20	A4	K. Vuoristo
5	Profiilikartta	Mk 1:10	A4	E. Mikkola
6	Profiilikartta	Mk 1:20	A4	E. Mikkola
7	Tasokartta	Mk 1:20	A4	K. Vuoristo
8	Tasokartta	Mk 1:20	A4	E. Mikkola
9	Tasokartta	Mk 1:20	A4	K. Vuoristo
10	Tasokartta	Mk 1:20	A4	K. Vuoristo
11	Tasokartta	Mk 1:20	A4	K. Vuoristo
12	Tasokartta	Mk 1:20	A4	K. Vuoristo
13	Pohjavaaitus	Mk 1:20	A4	K. Vuoristo
14	Profiilikartta	Mk 1:20	A4	K. Vuoristo
15	Profiilikartta	Mk 1:20	A4	K. Vuoristo
16	Tasokartta	Mk 1:20	A4	K. Vuoristo
17	Tasokartta	Mk 1:20	A4	K. Vuoristo
18	Tasokartta	Mk 1:20	A4	K. Vuoristo
19	Tasokartta	Mk 1:20	A4	E. Mikkola
20	Tasokartta	Mk 1:20	A4	K. Vuoristo
21	Tasokartta	Mk 1:20	A4	K. Vuoristo
22	Tasokartta	Mk 1:10	A4	K. Vuoristo
23	Tasokartta	Mk 1:20	A4	K. Vuoristo
24	Tasokartta	Mk 1:20	A4	K. Vuoristo
25	Tasokartta	Mk 1:20	A4	K. Vuoristo
26	Tasokartta	Mk 1:20	A4	K. Vuoristo
27	Tasokartta	Mk 1:20	A4	E. Mikkola
28	Tasokartta	Mk 1:20	A4	E. Mikkola
29	Profiilikartta	Mk 1:20	A4	K. Vuoristo
30	Profiilikartta	Mk 1:20	A4	K. Vuoristo
31	Profiilikartta	Mk 1:20	A4	K. Vuoristo

V:n 2001 kaivausalue

V:n 1992 kaivausalue

V:n 1998 kaivausalue

**PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001**

MITTAUSDOKUMENTOINTI
Vuoden 1992 yleiskartan
pohjalta
K. Vuoristo 16.10.2002

Yleiskartta
Mk 1:200

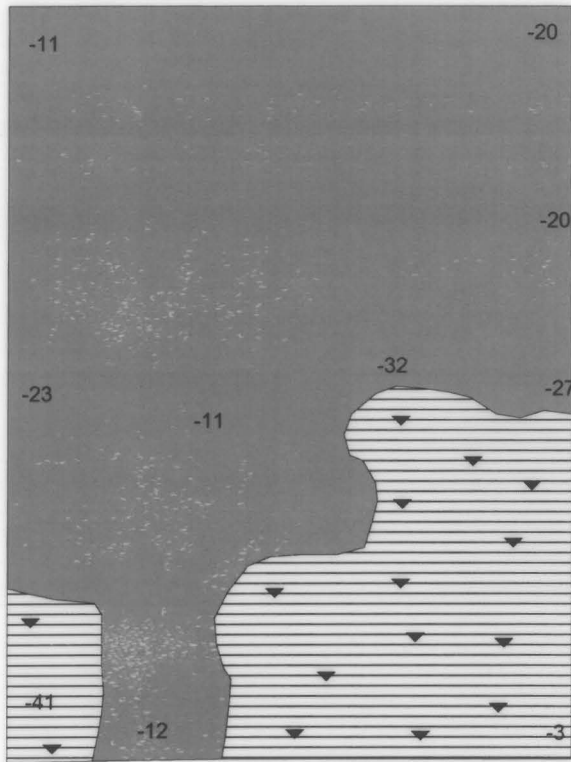
10 m

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

Kartta 1

Kirkon länsiseinä

Tumma laastin- ja tiilensekainen multa (K4)

Tummanharmaa noensekainen savi (K5)

PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001

Alue 5, kontekstit 4-5

Mk 1:20

1 m

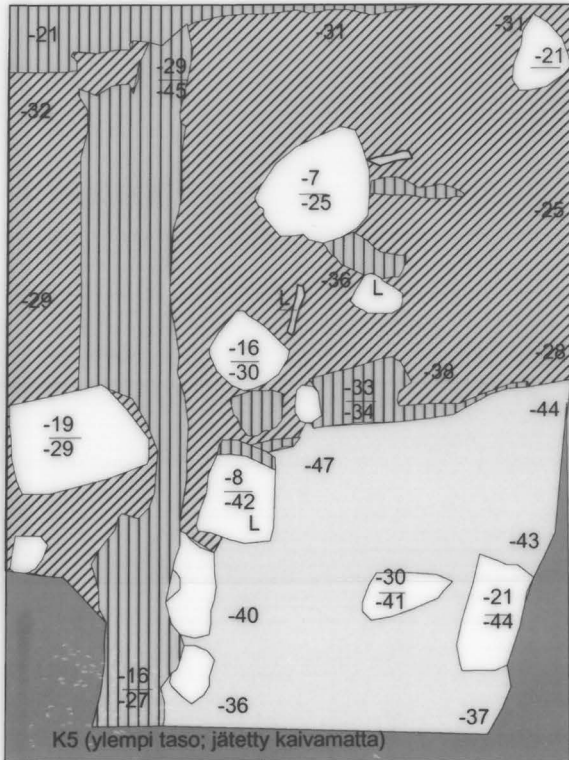
MITTAUSDOKUMENTOINTI

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

K. Vuoristo 17.9.2001

Kartta 2

Kirkon länsiseinä

- Tummanharmaa noensekainen savi (K5)
- Karkea kellertävänharmaa hiekka (K7)
- Vaaleanruskea hieta
- Puu (R1)
- Kivi, laakakivi (R3)

PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001

Alue 5, kontekstit 5-7 ja rakenteet 1 ja 3

Mk 1:20

1 m

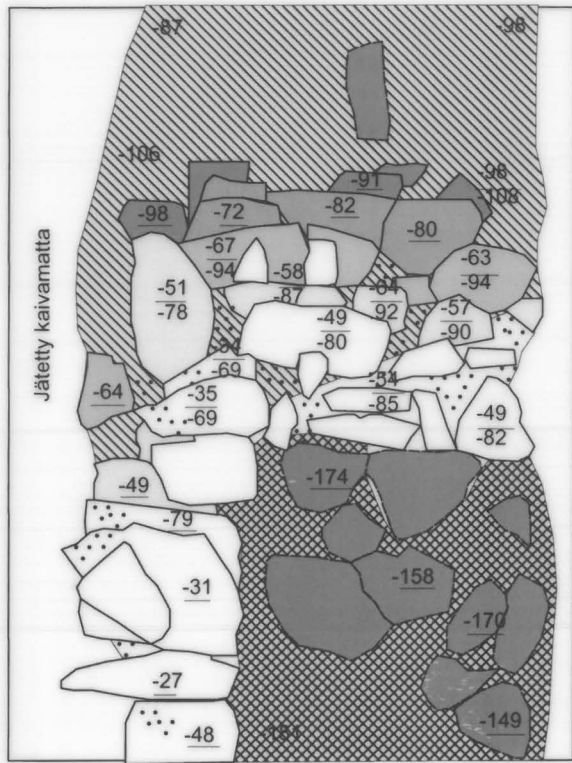
MITTAUSDOKUMENTOINTI

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

K. Vuoristo 18.9.2001

Kartta 3

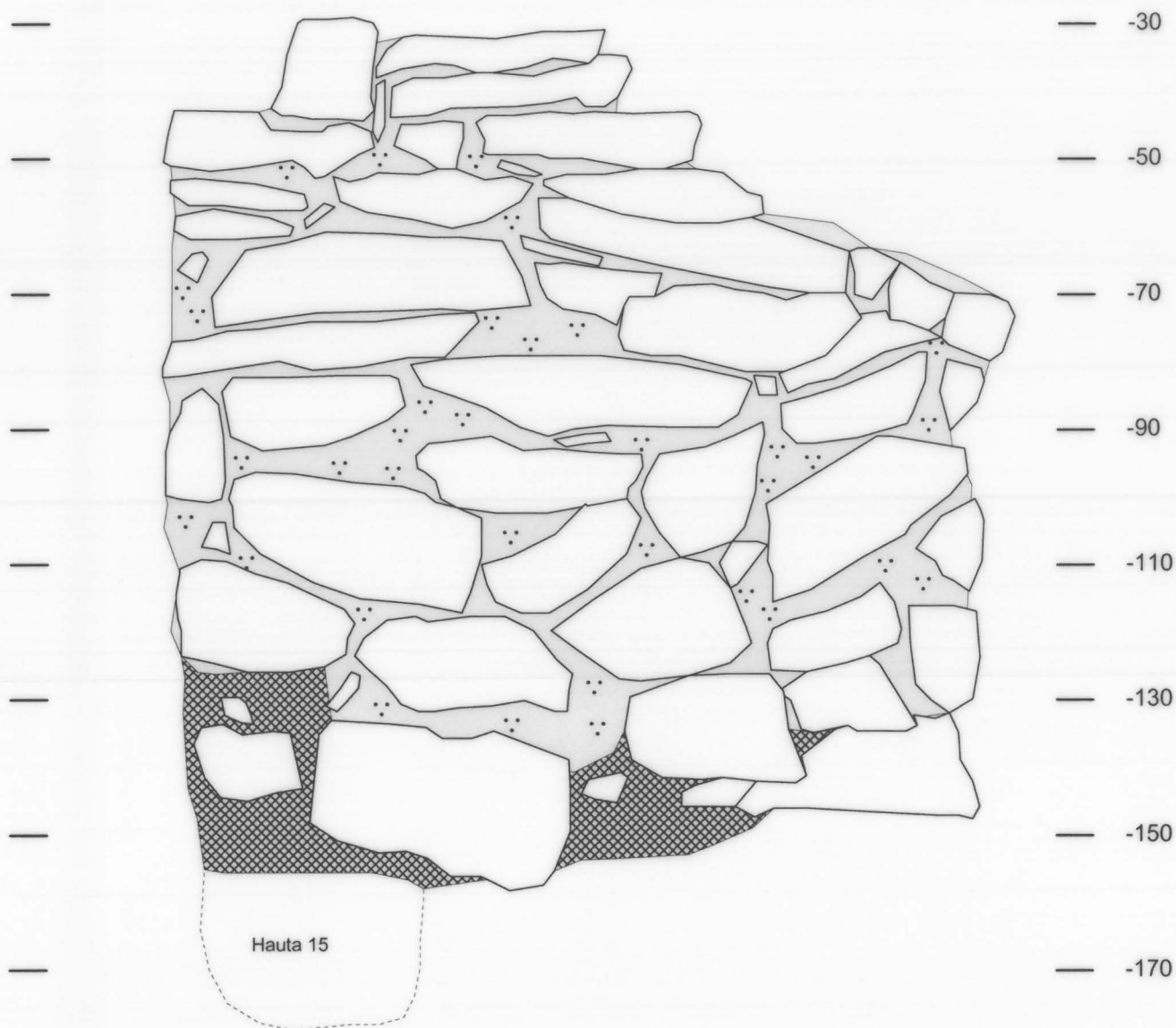
Kirkon länsiseinä

- Vaaleanruskea hieno hiekka (K8)
- Tummanharmaa saven sekainen hiekka (K9)
- Laasti
- Ylin kivikrs (R3)
- Alin kivikrs (R3)
- Romahtanut kivi

<p>PÄLKÄNE RAUNIOKIRKKO E. Mikkola 2001</p>	<p>Alue 5, kontekstit 8, 9 ja rakenne 3 Mk 1:20 1 m</p>
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI</p>
<p>K. Vuoristo 19.9.2001</p>	<p>Kartta 4</p>

- Karkea kellertävänharmaa hiekka (K7)
- Tummanharmaa savensekainen hiekka (K9)
- Laasti
- Kivi

**PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001**

Alue 5, rakenteen 3 W-seinä

Mk 1:10

0,5 m

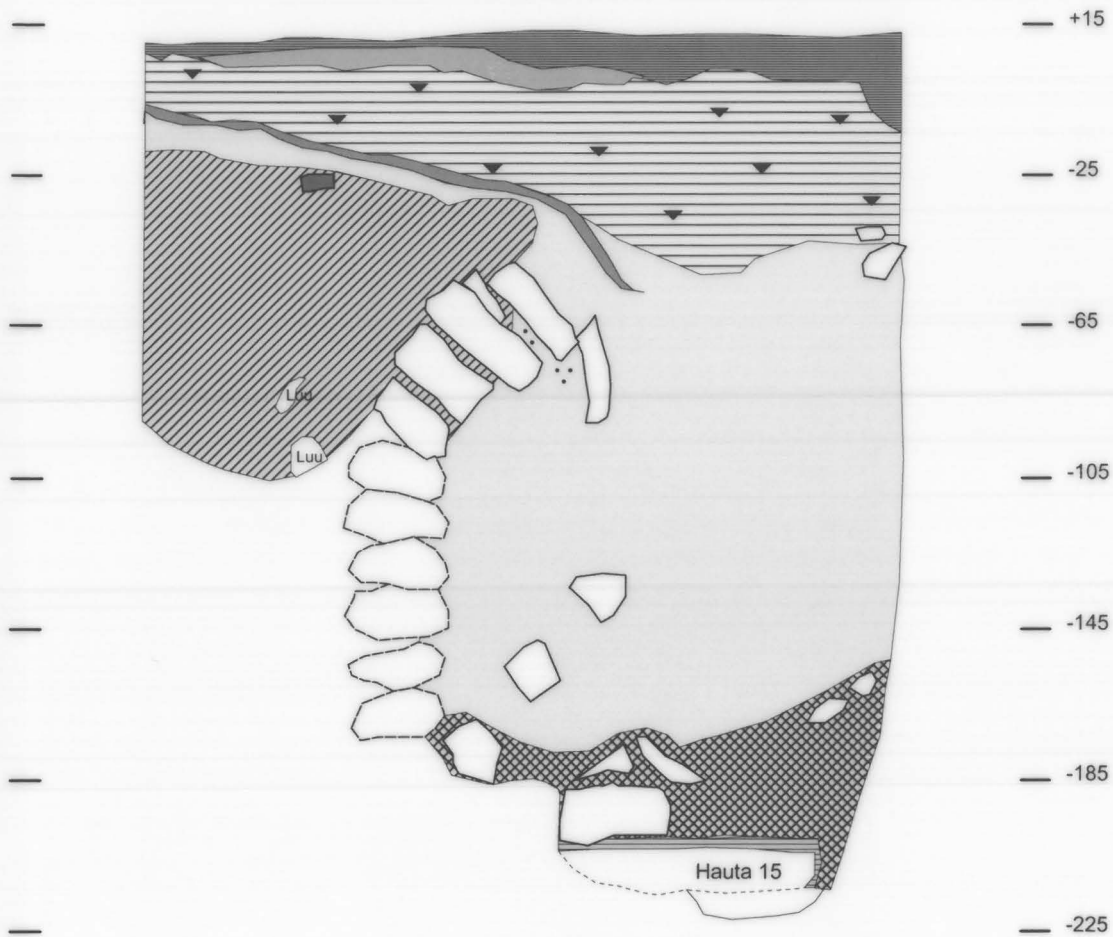
MITTAUSDOKUMENTOINTI

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

E. Mikkola 20.9.2001

Kartta 5

	Harmaa savensekainen sora (K1)		Tummanharmaa savensekainen hiekka (K9)
	Vaaleanruskea hieno hiekka (K3)		Maatunutta puuta (K11)
	Tumma laastin- ja tiilensekainen multa (K4)		Laasti
	Tummanharmaa noensekainen savi (K5)		Kivi (R3)
	Vaaleanruskea hieta (K6)		Tiili
	Karkea kellertävänharmaa hiekka (K7)		

PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001

Alue 5, E-profiili

Mk 1:20

1 m

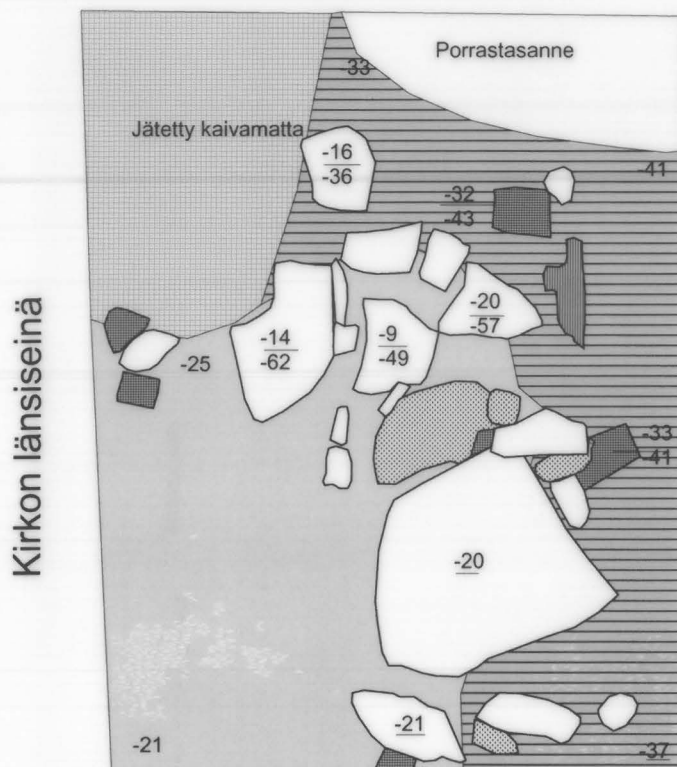
MITTAUSDOKUMENTOINTI

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

E. Mikkola 20.9.2001

Kartta 6

Kirkon pohjoisseinä

- Tiili- ja laastimurskakerros (K1)
- Laastin- ja hiekansekainen tummanharmaa savi (K2)
- Keltainen karkea hiekka (K3)
- Laasti
- Puu
- Kivi
- Tiili

PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001

Alue 6, kontekstit 1-3
Mk 1:20

1 m

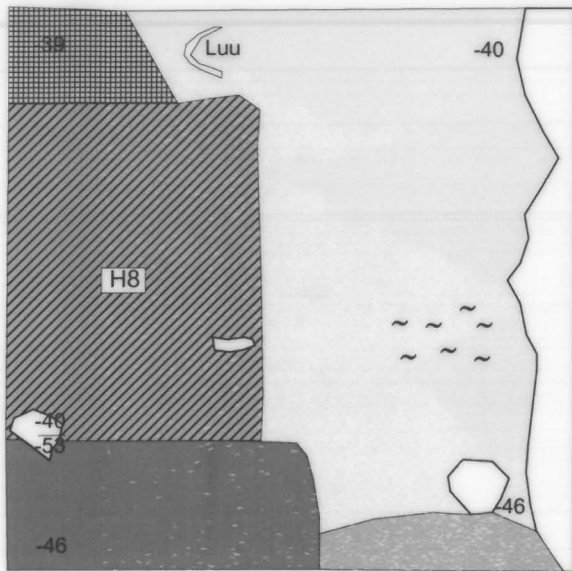

MITTAUSDOKUMENTOINTI

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

K. Vuoristo 21.9.2001

Kartta 7

Kirkon länsiseinä

- Vaaleanruskea laikukas hiekka (K2)
- Tummanruskea hiekka (K3)
- Ruskea orgaanisen maan sekainen hiekka (4)
- Noensekainen ruskea hiekka (K5)
- Tummanruskea hiekka (K7)
- Puusilppu (K6)
- Kivi

PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001

Alue 7, kontekstit 2-7

Mk 1:20

1 m

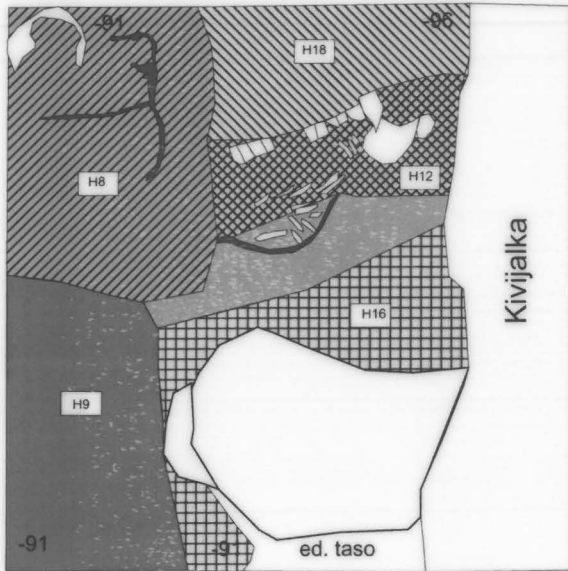

MITTAUSDOKUMENTOINTI

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

E. Mikkola 21.9.2001

Kartta 8

Kirkon länsiseinä

- Tummanruskea hiekka (K3)
- Ruskea orgaanisen maan sekainen hiekka (K4)
- Ruskea hiekka (K9)
- Ruskean ja oranssin kirjava hiilensekainen hiekka (K10)
- Ruskean ja vaaleanruskean kirjava hiekka (K12)
- Ruskean ja oranssinruskean kirjava hiekka (K13)
- Puurantu
- Luu
- Kivi

PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001

MITTAUSDOKUMENTOINTI

K. Vuoristo 25.9.2001

Alue 7, kontekstit 3-4, 9-10 ja 12-13

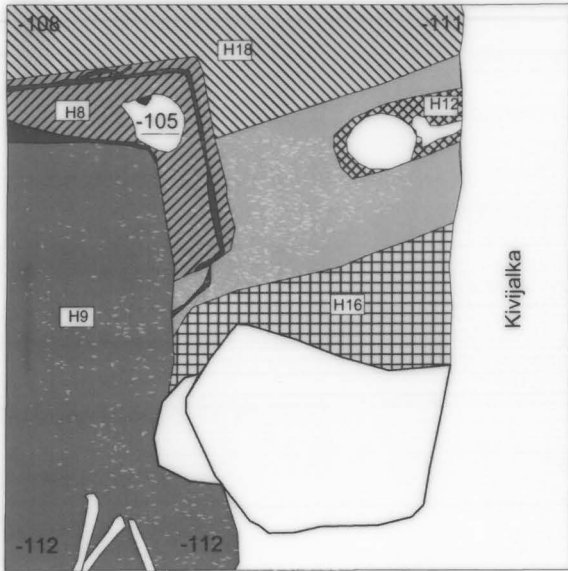
Mk 1:20

1 m

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

Kartta 9

Kirkon länsiseinä

Kivijalka

- Tummanruskea hiekka (K3)
- Ruskea orgaanisen maan sekainen hiekka (K4)
- Ruskean ja oranssin kirjava hiilensekainen hiekka (K10)
- Vaalea hiekka (K11)
- Ruskean ja vaaleanruskean kirjava hiekka (K12)
- Ruskean ja oranssinruskean kirjava hiekka (K13)
- Puurantu
- Luu
- Kivi

PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001

MITTAUSDOKUMENTOINTI

K. Vuoristo 25.9.2001

Alue 7, kontekstit 3, 4 ja 10-13

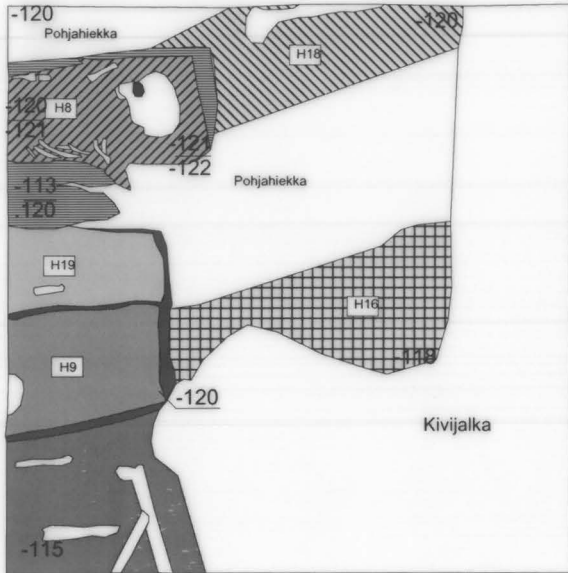
Mk 1:20

1 m

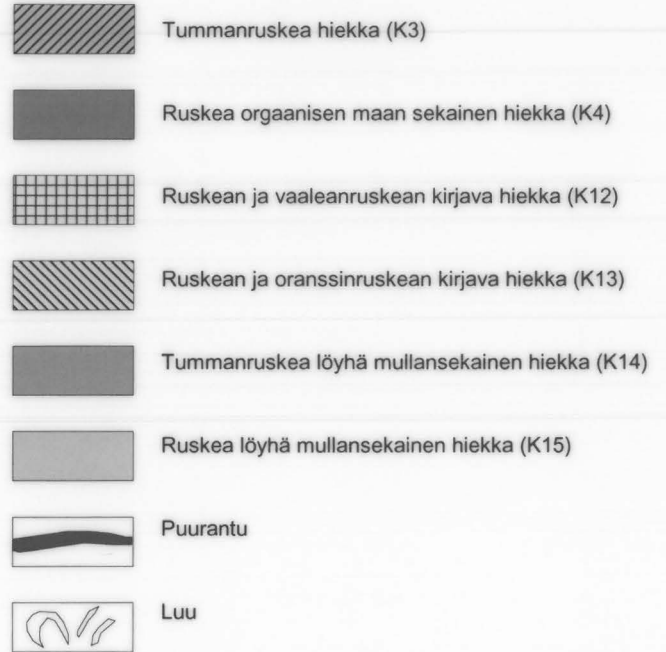

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

Kartta 10

Kirkon länsiseinä

PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001

MITTAUSDOKUMENTOINTI

K. Vuoristo 26.9.2001

Alue 7, kontekstit 3, 4 ja 12-15

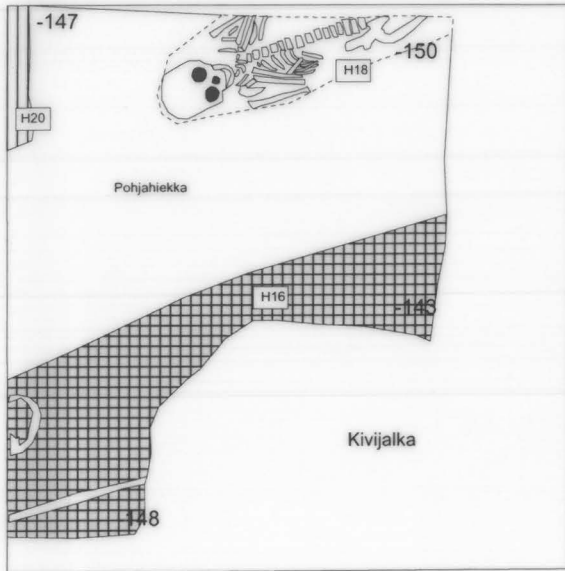
Mk 1:20

1 m

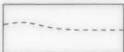

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

Kartta 11

Kirkon länsiseinä

- Ruskean ja vaaleanruskean kirjava hiekka (K12)
- Läikäs vaaleanruskea hiekka (K16)
- Haudan raja
- Luu

PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001

Alue 7, kontekstit 12 ja 16
Mk 1:20

1 m

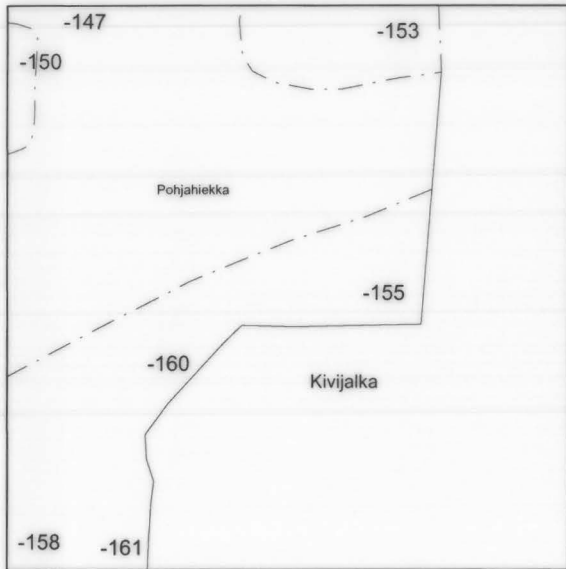

MITTAUSDOKUMENTOINTI

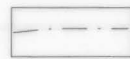
MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

K. Vuoristo 27.9.2001

Kartta 12

Kirkon länsiseinä

Kuopan raja

PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001

Alue 7, pohja

Mk 1:20

1 m

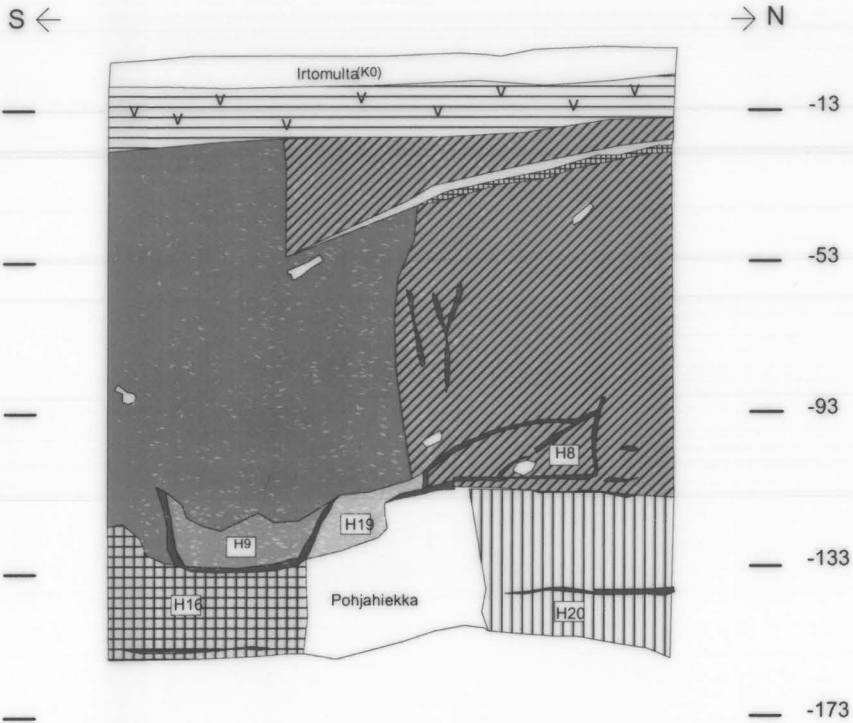
MITTAUSDOKUMENTOINTI

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

K. Vuoristo 27.9.2001

Kartta 13

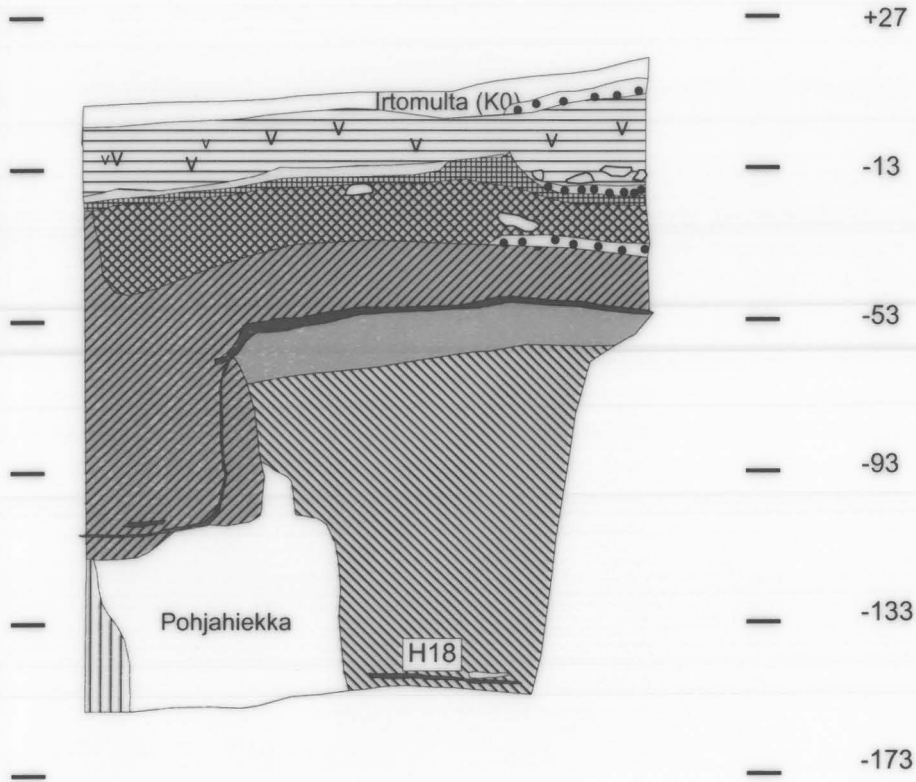

	Hiekän, laastin ja tiilimurskan sekainen turve (K1)		Ruskea löyhä mullansekainen hiekka (K15)
	Tummanruskea hiekka (K3)		Läikikäs vaaleanruskea hiekka (K16)
	Ruskea orgaanisen maan sekainen hiekka (K4)		Vaalea hiekka
	Ruskean ja vaaleanruskean kirjava hiekka (K12)		Puurantu
	Tummanruskea löyhä mullansekainen hiekka (K14)		Luu

PÄLKÄNE RAUNIOKIRKKO E. Mikkola 2001	Alue 7, W-profiili Mk 1:20 1 m
	MITTAUSDOKUMENTOINTI MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI
K. Vuoristo 27.9.2001	Kartta 14

S ←

→ E

Hiekan, laastin ja tiilimurskan sekainen turve (K1)

Vaalea hiekka

Tummanruskea hiekka (K3)

Luu

Noensekainen ruskea hiekka (K5)

Kivi

Ruskea hiekka (K9)

Puurantu

Ruskean ja oranssinruskean kirjava hiekka (K13)

Laasti

Läikikäs vaaleanruskea hiekka (K16)

PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001

Alue 7, N-profiili

Mk 1:20

1 m

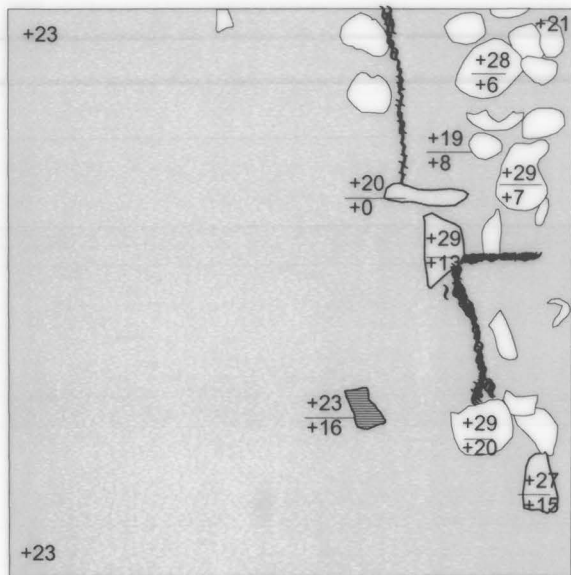

MITTAUSDOKUMENTOINTI

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

K. Vuoristo 27.9.2001

Kartta 15

Kirkon länsiseinä

- Ruskea hiekansekainen turve (K1)
- Puu
- Puusilppu
- Kivi
- Luu

PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001

Alue 8, taso 1, konteksti 1
Mk 1:20

1 m

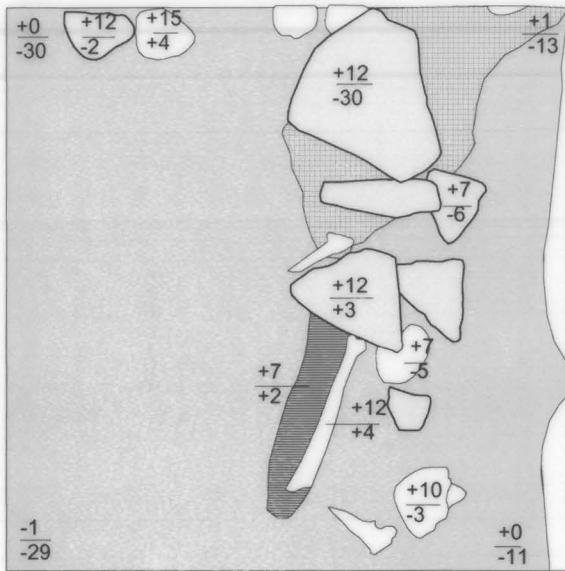

MITTAUSDOKUMENTOINTI

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

K. Vuoristo 17.9.2001

Kartta 16

Kirkon länsiseinä

PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001

Alue 8, kontekstit 1 ja 2
Mk 1:20

1 m

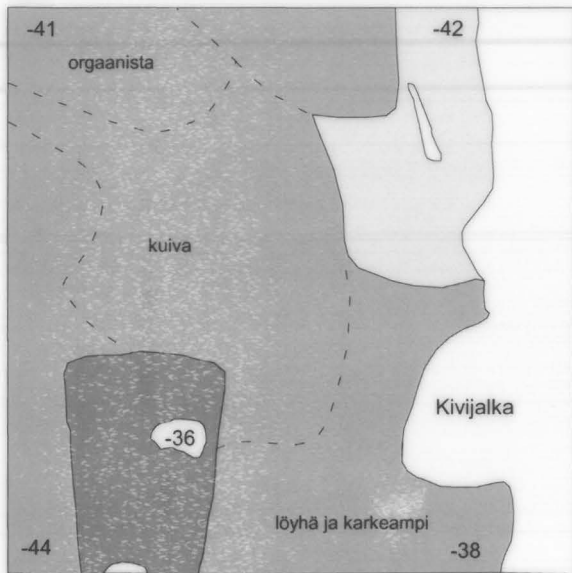

MITTAUSDOKUMENTOINTI

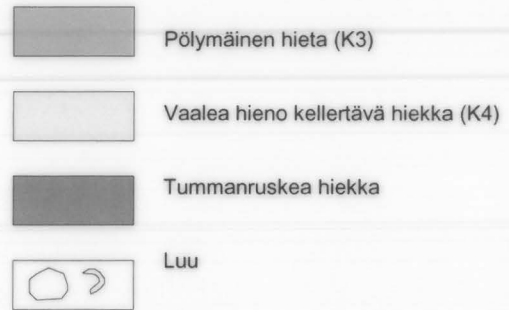
MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

K. Vuoristo 18.9.2001

Kartta 17

Kirkon länsiseinä

PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001

Alue 8, kontekstit 3 ja 4
Mk 1:20

1 m

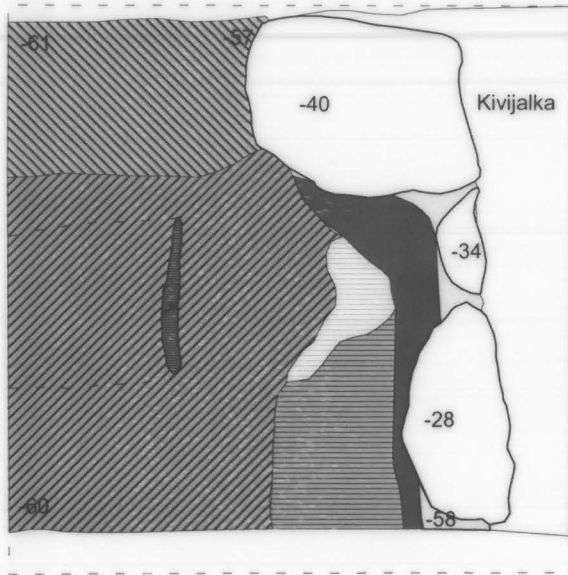

MITTAUSDOKUMENTOINTI

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

K. Vuoristo 19.9.2001

Kartta 18

Kirjon länsiseinä

- Hieno vaalea kellertävä hiekka (K4)
- Tummanruskea hiekka (K5)
- Ruskea hiekka (K6)
- Karkea laastinsekainen harmaa hiekka (K7)
- Maatunut puu ja hiili (K8)
- Oranssi hiekka
- Puu
- Kivi

PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001

Alue 8, kontekstit 4-8
Mk 1:20

1 m

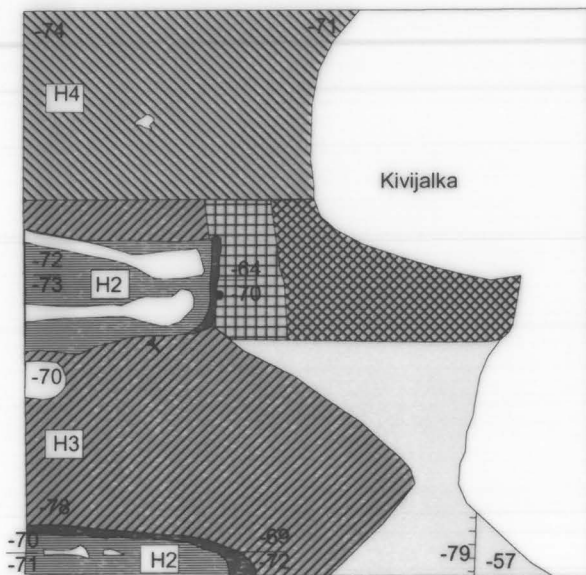

MITTAUSDOKUMENTOINTI

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

E. Mikkola 19.9.2001

Kartta 19

Kirkon länsiseinä

PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001

MITTAUSDOKUMENTOINTI

K. Vuoristo 20.9.2001

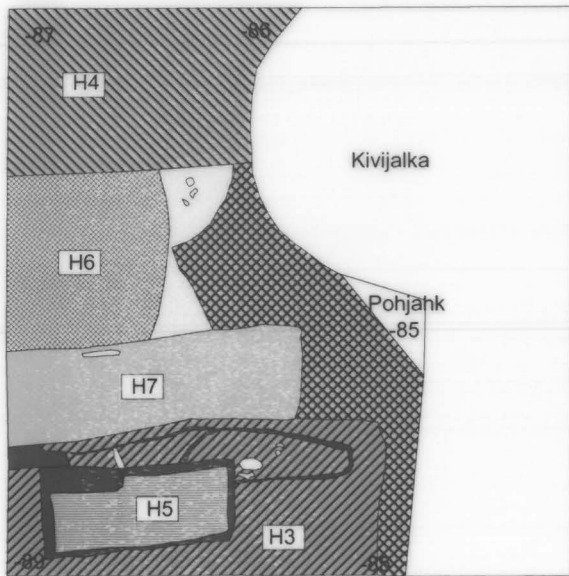
Alue 8, kontekstit 5, 6, 9 ja 10
Mk 1:20

1 m

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

Kartta 20

Kirkon länsiseinä

PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001

Alue 8, kontekstit 5-6 ja 10-12
Mk 1:20

1 m

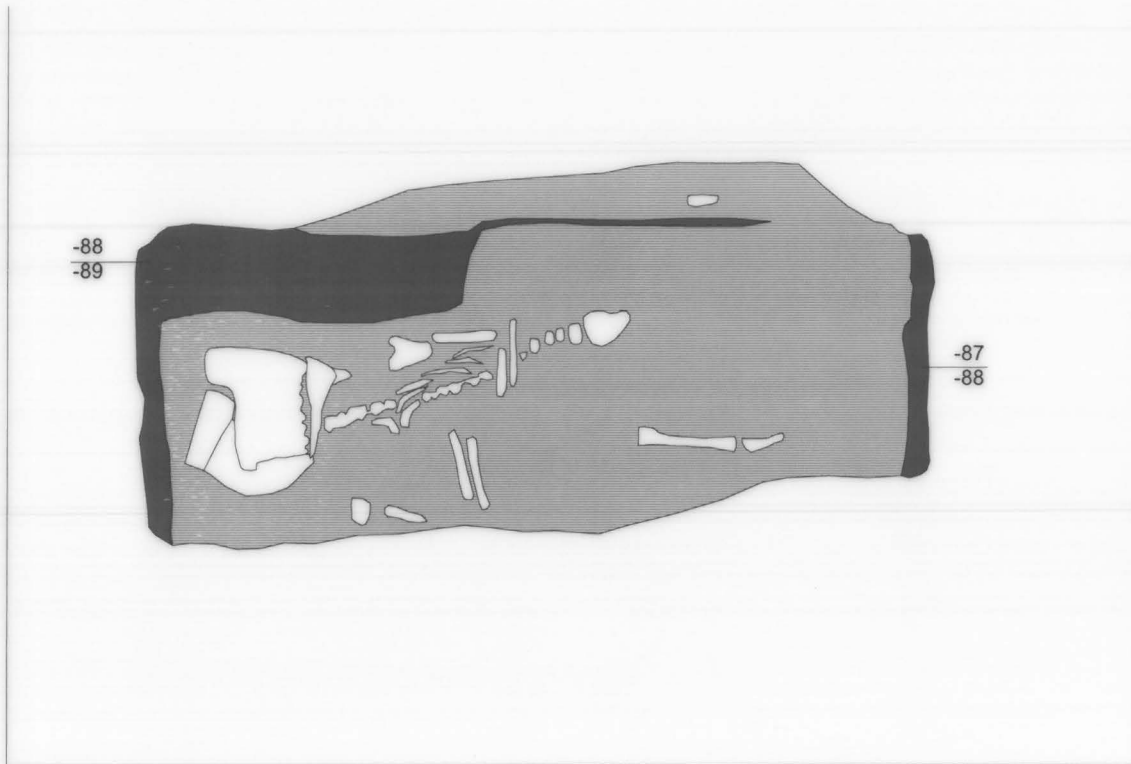
MITTAUSDOKUMENTOINTI

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

K. Vuoristo 20.9.2001

Kartta 21

Kirkon länsiseinä

Puu

Puurantu

Luu

PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001

Alue 8, hauta 5
Mk 1:10

0,5 m

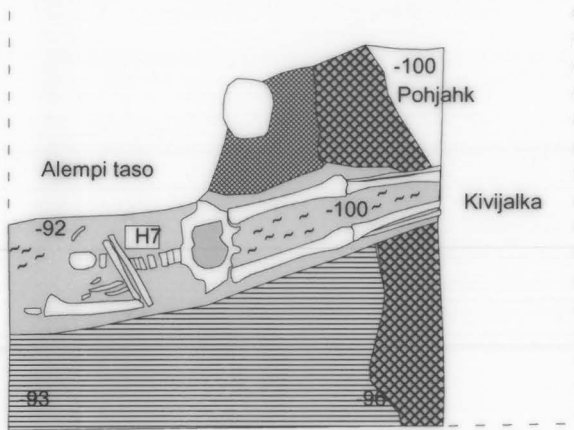

MITTAUSDOKUMENTOINTI

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

K. Vuoristo 20.9.2001

Kartta 22

Kirkon länsiseinä

PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001

Alue 8, kontekstit 10-12 ja 14
Mk 1:20

1 m

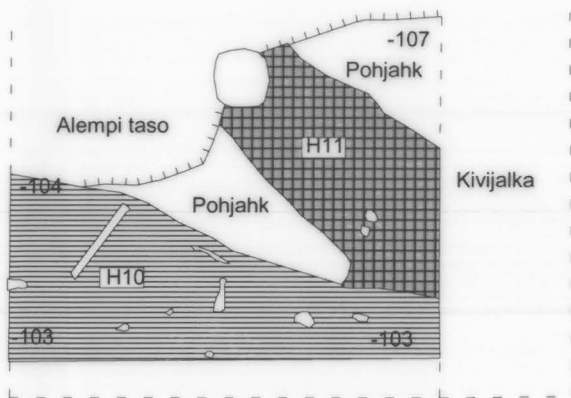

MITTAUSDOKUMENTOINTI

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

K. Vuoristo 21.9.2001

Kartta 23

Kirjon länsiseinä

- Punertavanruskea hiekka (K13)
- Punertavan- ja keltaisenruskean sekainen hiekka (K14)
- Luu

PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001

Alue 8, kontekstit 13-14
Mk 1:20

1 m

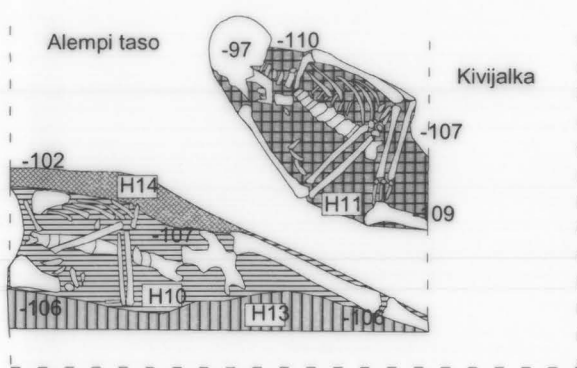

MITTAUSDOKUMENTOINTI

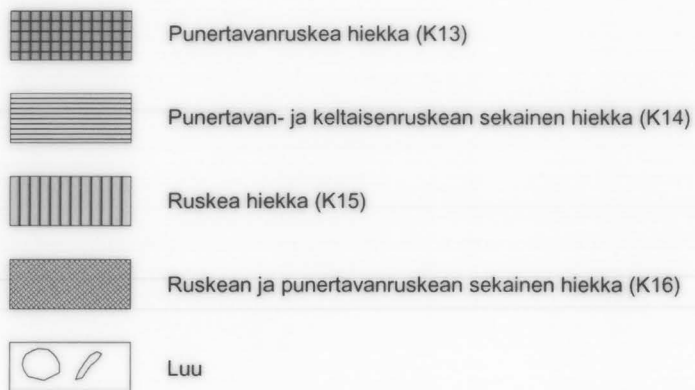
MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

K. Vuoristo 21.9.2001

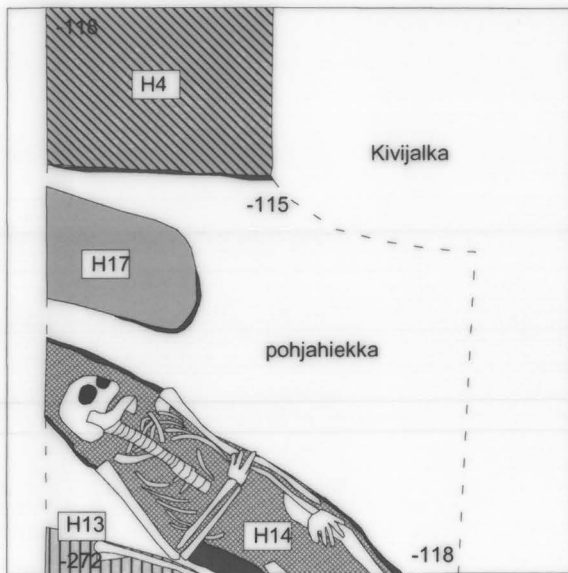
Kartta 24

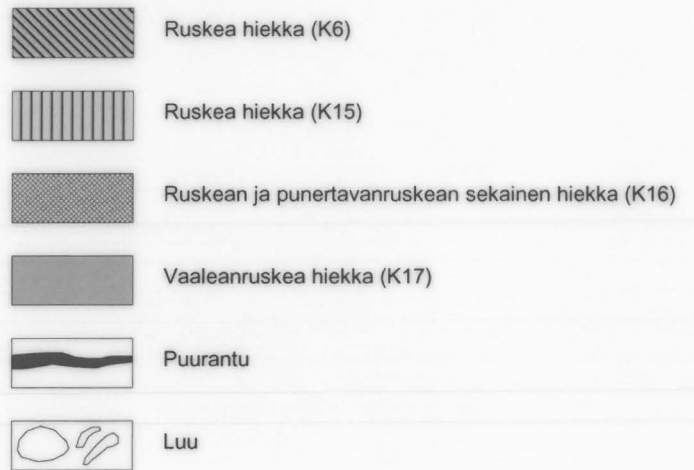
Kirjon länsiseinä

<p>PÄLKÄNE RAUNIOKIRKKO E. Mikkola 2001</p>	<p>Alue 8, kontekstit 13-16 Mk 1:20</p> <p style="text-align: right;">1 m</p>
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI</p>
<p>K. Vuoristo 24.9.2001</p>	<p>Kartta 25</p>

Kirkon länsiseinä

PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001

Alue 8, kontekstit 6 ja 15-17
Mk 1:20

1 m

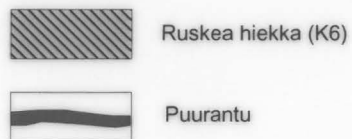
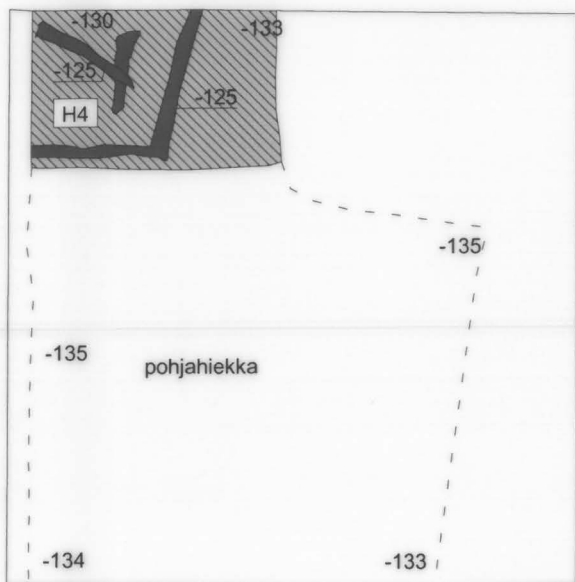

MITTAUSDOKUMENTOINTI

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

K. Vuoristo 25.9.2001

Kartta 26

Kirkon länsiseinä

PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001

Alue 8, konteksti 6
Mk 1:20

1 m

MITTAUSDOKUMENTOINTI

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

E. Mikkola 26.9.2001

Kartta 27

Kirkon länsiseinä

PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001

Alue 8, konteksti 6
Mk 1:20

1 m

MITTAUSDOKUMENTOINTI

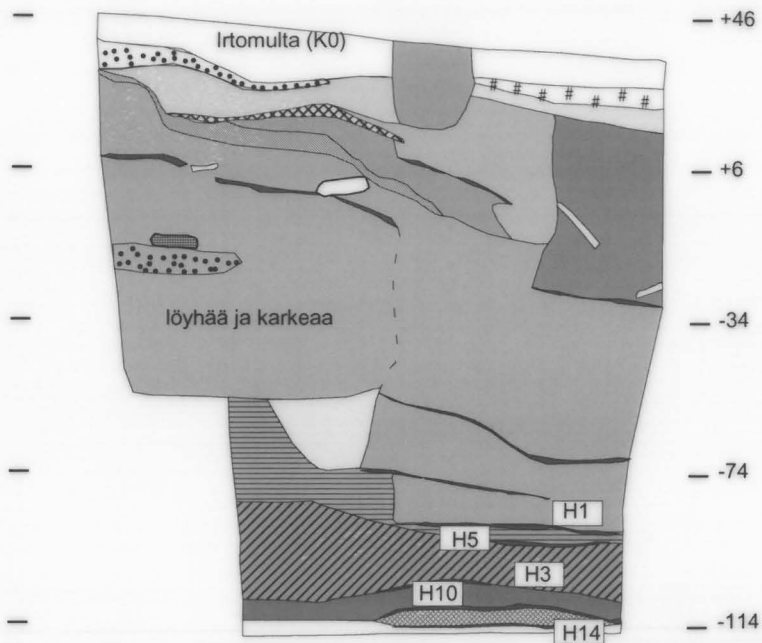
MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

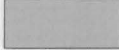

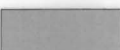

E. Mikkola 26.9.2001

Kartta 28

E ←

→ W

	Ruskea hiekansekainen turve (K1)		Kellertävänruskea hiekka
	Alkuperäinen turvekerros		Ruskea hiekka
	Tiilimurskakerros (K2)		Tummanruskea hiekka
	Pölymäinen ruskea hieta (K3)		Luu
	Tummanruskea hiekka (K5)		Kivi
	Karkea laastinsekainen harmaa hiekka (K7)		Puurantu
	Punertavan ja keltaisenruskean sekainen hiekka (K14)		Laasti
	Ruskean ja punertavan ruskea hiekka (K16)		Tiili
	Vaaleanruskea hiekka		Hiili

PÄLKÄNE
RAUNIOKIRKKO
E. Mikkola 2001

Alue 8, S-profiili

Mk 1:20

1 m

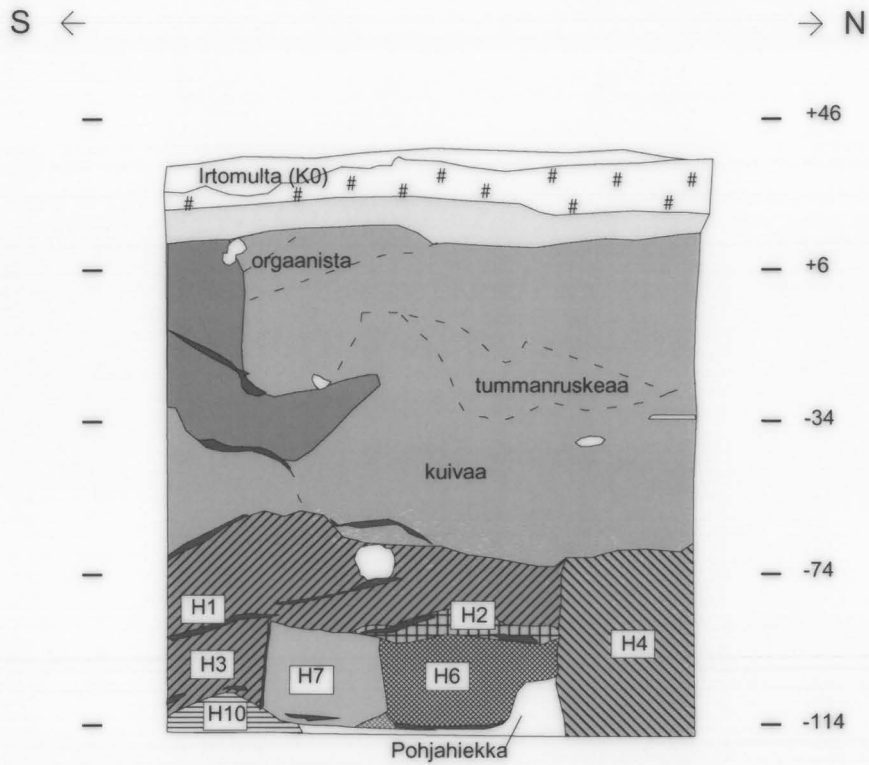
MITTAUSDOKUMENTOINTI

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

K. Vuoristo 25.9.2001

Kartta 29

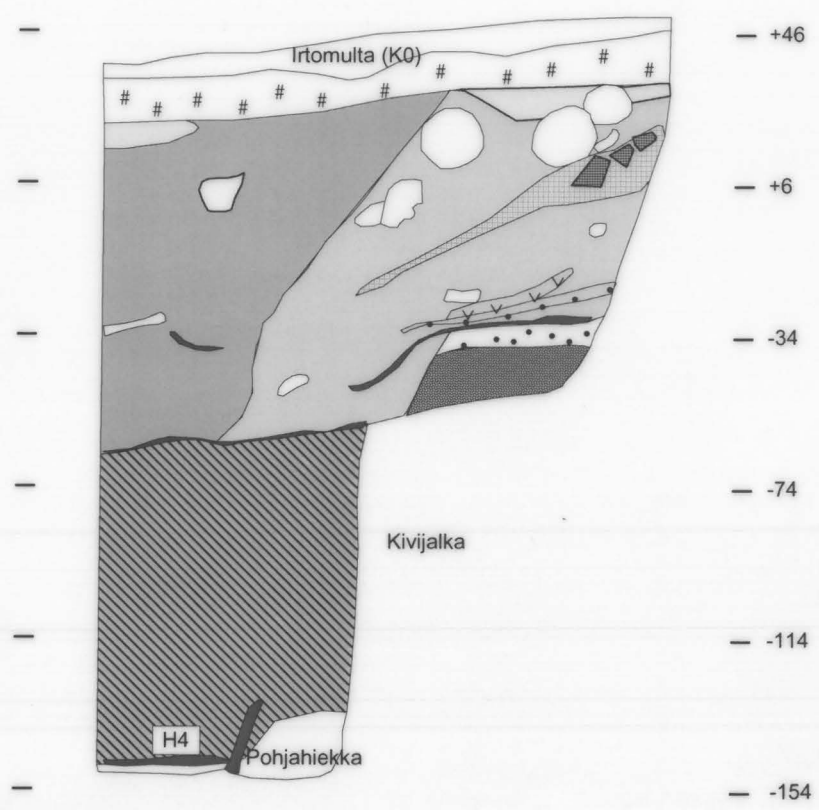

PÄLKÄNE RAUNIOKIRKKO E. Mikkola 2001	Alue 8, W-profiili
	Mk 1:20 1 m
MITTAUSDOKUMENTOINTI	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI
K. Vuoristo 25.9.2001	Kartta 30

W ←

→ E

	Ruskea hiekkansekainen turve (K1)		Kivi
	Tiilimurskakerros (K2)		Tiili
	Pölymäinen ruskea hieta (K3)		Tiilimurska
	Hieno vaalea kellertävä hiekka (K4)		Puurantu
	Tummanruskea hiekka (K5)		Luu
	Ruskea hiekka (K6)		Hiili
	Vaaleanruskea hiekka		Laasti

PÄLKÄNE RAUNIOKIRKKO E. Mikkola 2001	Alue 8, N-profiili Mk 1:20	
	MITTAUSDOKUMENTOINTI K. Vuoristo 25.9.2001	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI Kartta 31

2 KODAK BW 400-2 3 KODAK FILM 4 KODAK BW 400-2 5 BW 400-2 KODAK 6 KODAK BW 400-2

7 BW 400-2 KODAK 8 KODAK BW 400-2 9 BW 400-2 KODAK 10 KODAK BW 400-2 11 BW 400-2 KODAK 12 KODAK BW 400-2

13 BW 400-2 KODAK 14 KODAK BW 400-2 15 BW 400-2 KODAK 16 KODAK BW 400-2 17 BW 400-2 KODAK 18 KODAK BW 400-2

19 BW 400-2 KODAK 20 KODAK BW 400-2 21 BW 400-2 KODAK 22 KODAK BW 400-2 23 BW 400-2 KODAK 24 KODAK BW 400-2

19 BW 400-2 KODAK 20 KODAK BW 400-2 21 BW 400-2 KODAK 22 KODAK BW 400-2 23 BW 400-2 KODAK 24 KODAK BW 400-2

6 KODAK BW 400-2 7 BW 400-2 KODAK 8 KODAK BW 400-2 9 BW 400-2 KODAK 10 KODAK BW 400-2 11 BW 400-2 KODAK

12 KODAK BW 400-2 13 BW 400-2 KODAK 14 KODAK BW 400-2 15 BW 400-2 KODAK 16 KODAK BW 400-2 17 BW 400-2 KODAK

18 KODAK BW 400-2 19 BW 400-2 KODAK 20 KODAK BW 400-2 21 BW 400-2 KODAK 22 KODAK BW 400-2 23 BW 400-2 KODAK

18 19 20 21 22 23

24 KODAK BW 400-2 24

1

2 KODAK BW 400-2

3 KODAK FILM

4 KODAK BW 400-2

5 BW 400-2 KODAK

6 KODAK BW 400-2

1A 125106:67

2A 125106:68

3A 125106:69

4A 125106:84

5A 125106:83A

6A 125106:82

7 BW 400-2 KODAK

8 KODAK BW 400-2

9 BW 400-2 KODAK

10 KODAK BW 400-2

11 BW 400-2 KODAK

12 KODAK BW 400-2

7A 125106:81

8A 125106:86

9A 125106:85

10A 125106:87

11A 125106:88

12A 125106:86

13 BW 400-2 KODAK

14 KODAK BW 400-2

15 BW 400-2 KODAK

16 KODAK BW 400-2

17 BW 400-2 KODAK

18 KODAK BW 400-2

13A 125106:89

14A 125106:84

15A 125106:83

16A 125106:89

17A 125106:87

18A 125106:86

19 BW 400-2 KODAK

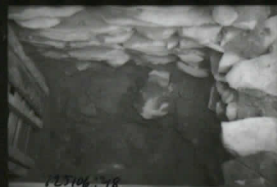
20 KODAK BW 400-2

21 BW 400-2 KODAK

22 KODAK BW 400-2

23 BW 400-2 KODAK

24 KODAK BW 400-2

19A 125106:90

20A 125106:98

21A 125106:97

22A 125106:96

23A 125106:95

24A 125106:94